

”Det er litt vanskelig å skulle lage en CV til hvordan man er”

En kvalitativ studie av Facebook som arena for unge voksne.

—

Christin Strand

Masteroppgave i sosiologi ved lektorutdanningen- Mai 2015

Forord

Endelig! Ferdigutdannet lektor. En epoke er over og en ny venter. Studietiden har vært en uforglemmelig tid hvor jeg kan se tilbake på mange fantastiske minner. På min vei frem til målet er det mange jeg ønsker å takke.

Aller først vil jeg vil rette en stor takk til min veileder Anne Grete Sandaunet. Du har vært tilgjengelig og behjelpelig til alle døgnets tider. Du har vist vei når jeg har vært langt ute å sykle. Du har hjulpet meg frem til målet med din positive energi og ditt faglig engasjement.

Takk til veileder Willy Gjerde for dine konstruktive tilbakemeldinger og for faglige diskusjoner.

Tusen takk til alle informantene som sa seg villig til å stille opp i denne studien. Uten dere kunne ikke oppgaven vært gjennomført.

Takk til mamma og pappa for deres ubetingede støtte og tro på at jeg skulle klare det. Jeg setter umåtelig stor pris på dere! Takk til storebror som hele tiden stiller opp, du er og vil alltid være min store helt. Takk til Bestemor for at vi kan prate om alt mellom himmel og jord når dagene har blitt lange. Takk til Tante Wenche, for alle besøkene i studietiden og for at jeg alltid kan ringe deg. Du har vært en uvurderlig støtte gjennom hele studietiden.

Og ikke minst en stor takk til mine herlige venner, dere er best!

Christin Strand 15.mai 2015

Innholdsfortegnelse

1: INNLEDNING	6
1.1: DEBATTEN OM SOSIALE MEDIA	6
1.2: HVA ER FACEBOOK?	9
1.3: FACEBOOK SOM VIRTUELT FELLESSKAP	10
1.4: FAGLIG BEGRUNNELSE OG PERSONLIG MOTIVASJON	11
1.5: TIDLIGERE FORSKNING PÅ VIRTUELLE FELLESSKAP	12
2: DIGITAL DANNEELSE I SKOLEN	15
2.1 DIGITAL DANNEELSE	15
2.2 DIGITALE FERDIGHETER	16
2.3: PERSONVERN OG OPPHAVSRETT	18
2.4: PRESENTASJON OG PUBLISERING	19
2.5: REGLER OG NORMER FOR INTERNETTBASERT KOMMUNIKASJON	21
2.6: DIGITAL DANNEELSE I SKOLEFAGET SAMFUNNSFAG	22
3: TEORETISK BAKTEPPE	24
3.1: TEKNOLOGI	24
3.2: ERVING GOFFMAN	25
3.3: SOSIALISERING	27
3.4: JEVNALDERSOSIALISERING:	28
3.5 SIGNIFIKANTE OG GENERALISERTE ANDRE	29
4: KVALITATIV METODE	32
4.1: VALG AV INFORMANTER	32
4.2: REKRUTTERING AV INFORMANTER	32
4.3: GJENNOMFØRING AV INTERVJUENE	34
4.4: FORSKERROLLEN, NÆRHET OG DISTANSE	35
4.5: INTERVJUGUIDE	37
4.6: ETISKE BETRAKTNINGER	38
5: HVORDAN BRUKER UNGE VOKSNE FACEBOOK?	39
5.1: ALLTID PÅLOGGET	39
5.2: ET STED MAN BARE "ER"	41
5.3: MINST MULIG BILDER OG STATUSER	42
6: HVILKEN BETYDNING HAR FACEBOOK FOR UNGE VOKSNE?	47
6.1: OPPRETTOLDE NETTVERK	47
6.2: KONTAKT MED JEVNALDERE	50
6.3: GJØR DEG SOSIAL, MEN... ..	53
6.4: FACEBOOK SOM ET SKJOLD	56
7: AVSLUTNING:	58
7.1: FACEBOOK SOM ET "ALMINNELIG STED"	58
7.2: GENERASJON LYDIG I DET VIRTUELLE FELLESSKAP	59
7.3: INNØRING AV DIGITALE FERDIGHETER, EN DIGITAL DANNEELSE?	60
LITTERATURLISTE	61
VEDLEGG	63
VEDLEGG 1: INFORMASJONSSKRIV	63
VEDLEGG 2: INTERVJUGUIDE	64

1: Innledning

Ungdommer i Norge bruker mye tid på sosiale medier. Twitter, Instagram, Facebook og Snapchat er populært blant unge i dag. En undersøkelse gjort av Medie-Norge viser at ungdom i alderen 16-22 år bruker i gjennomsnitt fire timer på sosiale medier daglig. (Haugesund avis, 2014) Denne oppgaven vil konsentrere seg om Facebook, som forøvrig er det mest populære nettstedet på verdensbasis og i Norge. Månedlig er det over 1.32 milliarder aktive brukere av Facebook i verden, i Norge er det over 3 millioner som benytter seg av Facebook. (Metronet) Rapporten *Medieåret 2013-2014. Medieutvikling i Norge: Fakta og trender* understreker at ungdommer ofte benytter seg av Facebook. De viser til TNS Gallups undersøkelse Social Media Tracker hvor 92 prosent av aldersgruppen 15-29 år oppgir at de er innom Facebook daglig. Tall fra undersøkelsen viser også at nesten en fjerdedel er innom Facebook fem til ti ganger per dag. (Bjørnstad og Tornes, 2014: 22)

1.1: Debatten om sosiale media

Sosiale medier er et dagsaktuelt tema fordi det berører mange mennesker. Bruk og betydning av sosiale medier varierer. Jeg vil vise til noen eksempler fra media som kan illustrere et lite knippe av den store debatten som eksisterer i mediabildet om hvordan man bruker og forholder seg til sosiale medier.

Det er bekymring knyttet til bruken av sosiale medier fordi det kan gjøre oss avhengige av å være tilgjengelig for andre mennesker. 17-åringen Madelene Isabell Aasbø sier til Østlandets blad at hun har behov for annerkjennelse gjennom sosiale medier som Facebook, Instagram og Snapchat. *”Jeg føler meg absolutt avhengig av sosiale medier. Det handler om å være tilgjengelig til enhver tid å få med seg alt som skjer. Jeg synes det er gøy å få likes når jeg legger ut et fint bilde eller noe annet spennende. Det er ikke alltid positiv, men det er sånn det har blitt.”* (Østlandets blad)

På den andre siden går ungdommene ut å kritiserer foreldrenes bruk av sosiale medier. *”Voksne har ingen grenser for hva de legger ut. Ingen bryr seg om at barna dine har spysjuka, og vi trenger i alle fall ikke å se bilde av det”* uttaler attenåringen Ane Buner til NRK Møre og Romsdal. (NRK, 2015) De er tre unge jenter som går ut i media og kritiserer

foreldrenes bruk av Facebook. De mener at den store aktiviteten på Facebook skyldes at dagens foreldregenerasjon er kommet sent inn i sosiale medier. Samtidig understreker attenåringen Veronica Hagala at hennes generasjon engang har vært der foreldre er: *”For noen år siden oppførte vi oss veldig like, men vi har vel skjønt at det ikke er så lurt. Mest flaut egentlig.”* (ibid) Utdraget nevnt ovenfor, illustrerer et eksempel på en ungdom som deler mindre på Facebook og mener å ha et mer kritisk bruk av sosiale medier enn sine foreldre.

Det er ikke bare i media det har vært en pågående debatt om sosiale medier. Innenfor forskning har man vært opptatt av hvorvidt tiden ungdommer bruker på digital teknologi og sosiale medier har hatt positive eller negative konsekvenser. Polarisering har preget tidligere forskning på informasjon og kommunikasjonsteknologi. (Endestad et al. 2004, Sørensen 2000 i Kaare, 2004) Frykten for teknologiens negative virkninger har blitt sett i sammenheng med et bekymringsperspektiv. (Buckingham 2000 i Kaare, 2004) De negativene sidene som isolasjon, mobbing, avhengighet ved barn og unges IKT bruk har vært sentrale innenfor bekymringsperspektivet. (Kaare, 2004: 11) På den andre siden har teknologi blitt knyttet til stor optimisme og sett på som noe positivt, hvor blant annet Don Tapscott (1998 i Kaare 2004:11) har frontet et positivt syn på teknologiens utvikling. Hans begrep om *”The Net Generation”* beskrives som en generasjon som vil forandre verden. (Ibid)

Facebook kom i 2005 og var da et lukket sosialt nettsted for highschool elever i USA. Året etter ble det et åpent sosialt nettsted som alle kunne bli medlem av. Det brukes som sagt i stort omfang og har gitt nye forutsetninger og muligheter for kommunikasjon. Derfor er det viktig å følge med hvordan unge voksne anvender teknologien fordi det kan være med å bidra til å forstå ungdomskulturen de er en del av. Netlifte Research-rådgiver og forfatter Ida Aalen understreker at menneskets sosiale behov for å kommunisere med andre ikke er noe nytt. Hun uttaler følgende på PR-frokost hvor undersøkelsen fra TNS Gallup ble presentert;

”Hvis du ønsker å forstå sosiale medier er det enkleste du kan gjøre å forstå mennesker. For behovene som ligger bak aktiviteten vår på Facebook, Instagram og Twitter er de samme som har vært i tusenvis av år. Det er teknologien som endrer seg mest- og den utvikler seg mye raskere enn menneskene.” (Syvertsen)

Jeg har valgt å se nærmere på hvordan unge voksne bruker sosiale medier, for å forstå hvilken betydning Facebook spiller i livet til unge voksne. Jeg vil også komme nærmere inn på jevnalderssosialisering for å forstå deres opptreden i virtuelle fellesskap. Den overordnede problemstillingen er følgende:

- Hva slags arena Facebook er for unge voksne?

For å besvare den overordnet problemstillingen skal jeg også besvare to underspørsmål;

- Hvordan bruker unge voksne Facebook?
- Hvilke betydning har Facebook for unge voksne?

Med utgangspunkt i den empiriske undersøkelsen vil jeg drøfte problemstillingen opp mot tidligere forskning og sosiologisk teori. Her vil jeg ta utgangspunkt i begrepsapparatet til Erving Goffman som vil bidra til forståelse av mitt empiriske materiale. *Vårt rollespill til daglig* ble først utgitt i 1959, flere år etter at den først ble skrevet. (Goffman, 1992 : 7) Goffman var opptatt av ansikt-ansikt samhandling mellom individer i sosiale møter. Denne masteroppgaven tar ikke for seg ansikt-ansikt kommunikasjon men, interaksjon mellom individer i det virtuelle fellesskap i 2015. Derfor ser jeg det nødvendig å begrunne relevansen for hvorfor jeg velger å anvende Goffman 56 år senere hans verk ble utgitt. Denne studien vil inneha et avdramatiserende perspektiv på forholdet mellom teknologi og individ som jeg belyser mer inngående i teorikapittelet. Oppgaven vil også bære preg av en fagdidaktisk vinkling som blir redegjort for i kapittelet *Digital dannelse i skolen*. Her vil jeg vise til studiens relevans i et fagdidaktisk perspektiv. Jeg vil knytte digitale ferdigheter opp mot digital dannelse som kan sees i sammenheng med hvordan man agerer og forholder seg til Facebook.

1.2: Hva er Facebook?

Det eksisterer mange ulike sosiale medier hvor man kan opprette egne brukerkontoer for å kommunisere med andre mennesker online. Ungdommer står ovenfor flere valg og mange muligheter når det gjelder sosiale medier. Twitter, Instagram, Tinder og Snapchat er noen av flere eksempler på sosiale medier hvor man kan opprette en personlig konto.

Jeg har valgt å avgrense denne masteroppgaven til bruken av Facebook fordi det skiller seg litt ut fra andre sosiale medier i dets bredde og omfang når det gjelder muligheter å kommunisere på. På Snapchat og Instagram er det kun bilder eller video som kan deles med begrenset antall ord. På Facebook derimot er det ingen begrensning i antall ord man kan skrive. Facebook gir rom for mange måter å kommunisere med hverandre på. Publisering av bilder, liking av statuser eller deling av linker og videoer kan være eksempel på hvordan sosial samhandling på Facebook foregå. Kommunikasjon mellom medlemmer kan bli til gjenstand for et massivt publikum, samtidig som man kan opprette chat med andre som kun er synlig og tilgjengelig for de involverte brukere som deltar aktivt. Kommunikasjonen mellom brukere på Facebook kan både være åpen for alle Facebookvennene, men også lukket mellom to personer eller flere i chattegrupper.

Utviklingen av de sosiale medier, med Facebook som det totalt dominerende, illustrerer hvor lynraskt nye mediemuligheter kan tas i bruk når de mulige brukerne finner at dette er nyttig for dem. Facebook startet opp blant de unge og utkonkurrerte raskt andre digitale møtesteder som ulike "nettbyer". (Frønes, 2011:121-122)

Opprinnelig var Facebook utviklet for amerikanske high-schools klasse og skolealbum, hvor man kunne holde kontakt med gamle skolevenner. (Frønes, 2011: 122) Facebook utviklet seg videre og ekspanderte til resten av verden. Etter hvert kunne alle være medlem av Facebook.

1.3: Facebook som virtuelt fellesskap

Intensiteten, hyppigheten og tettheten i interaksjon i det virtuelle fellesskap kan være like sterk som i det sosiale fellesskap. (Liestøl og Rasmussen, 2007: 101) Sosiale relasjoner som blir vedlikeholdt av samlende normer og motiverte deltakere kan defineres som et sosialt fellesskap. (Ibid) På Facebook kan man vedlikeholde sosiale relasjoner gjennom felles normer og motiverte medlemmer, derfor vil Facebook være et av mange eksempler på virtuelle fellesskap som eksisterer på internett. Liestøl og Rasmussen understreker at tradisjonelle fellesskap og virtuelle fellesskap bør betraktes forskjellige uten å rangere dem. De utdyper:

Virtuelle felleskap kan vanskelig ses på som alternativer til vanlige sosiale fellesskap i dagliglivet. De er like mye produkter av en moderne instrumentell verden som et alternativ til dem. Omvendt kan det virke søkt å se på slike felleskap som "ufullkomne" fordi de ikke formidler kroppens og det lokalets stedets kvaliteter, slik som en prat på kafe. Et slikt fravær av fellesnevner kan jo også gjøre kommunikasjonen lettere, eksempelvis mellom folk med forskjellig kulturell og etnisk bakgrunn. (Liestøl og Rasmussen, 2007: 102)

Liestøl og Rasmussen understreker dermed at man ikke kan betrakte virtuelle fellesskap som et alternativ til sosiale fellesskap i dagliglivet, nettopp fordi de er like mye produkter av en moderne instrumentell verden som et alternativ til det.

Det virtuelle er en teknologisk og kulturell måte å artikulere virkeligheten på, altså virkeligheten i en ny form som følge av teknologisk og kulturell innovasjon. (Liestøl og Rasmussen, 2007: 102)

Gjennomgående for oppgaven min er at jeg velger å bruke virtuelle fellesskap som betegnelse på interaksjon mellom individer som skjer online på Facebook.

1.4: Faglig begrunnelse og personlig motivasjon

Studien kan være med å fremme kunnskap hva slags arena Facebook er for unge voksne og hvilken betydning de tillegger Facebook. Denne kunnskapen kan ha en faglig relevans for å forstå hvordan samhandling mellom unge voksne skjer på Facebook. Jeg mener den vil bidra med innsikt i hvordan sosialiseringprosesser i det virtuelle fellesskap på sosiale medier foregår mellom jevnaldrende. Ivar Frønes beskriver unge voksne-fase som periode i livet preget av selvrealisering, utdanning og opplevelser. Tjueårsalderen er ikke lengre en tid preget av etablering. Denne fasen har bidratt til å endre tidspunkt for familieetablering og hva man har og se fram til som ung (Frønes, 2011:68)

Ung voksen-fasen understreker, som det morderne arbeidslivet, betydning av sosiale og kulturell kompetanse. Det urbane livets mange ulike livsstiler og valg illustrerer det samme, de sammensatte kulturelle kodene og globaliseringen likeså.

Utdanningssamfunnet legger ikke bare vekt på den formelle og substansielle kompetansen på ulike områder, det understreker også den sosiale og kulturelle kompetansen, den kommunikative kompetansen. (Frønes, 2011:68-69)

Høyere utdanning preger i stor grad ung voksen-fasen, hvor betydningen av sosial og kulturelle kompetanse er sentral. Det er interessant å studere unge voksne fordi de var først ute og de tidligste brukere av sosiale medier, noe som kan gi en indikasjon på hvordan fremtidens mediebruk kan fortone seg. (Enjolras et al., 2013:44)

Jeg har selv vært medlem av Facebook, men slettet meg fra nettstedet i 2012, da jeg følte en diskrepans hvordan jeg hadde det offline og hvordan jeg fremstilte meg selv online på Facebook. Det spilte en rolle hvordan mine 654 Facebookvenner oppfattet meg.

Dette eksponeringsbehovet med å vise alle andre mennesker hva jeg gjorde og hvor glad jeg var, skapte en personlig interesse og motivasjon for å finne ut hvilken arena Facebook egentlig er. Mine personlige erfaringer kan medføre at jeg har noen forhåndsantagelser i forkant av studien. Det kan være en fordel å kjenne til arenaen jeg skal forske på. Det kan bidra til en bedre forståelse av forskningstemaet mellom meg og informantene. På den andre siden er det tre år siden sist jeg var medlem og det kan være mye som har forandret seg på den tiden. Det kan derfor oppstå noen utfordringer knyttet til forskerrollen som jeg vil spesifisere nærmere i metode kapitlet.

1.5: Tidligere forskning på virtuelle fellesskap

Sosiale medier som Facebook bidrar til å muliggjøre kommunikasjon mellom individer på en ny måte. Kommunikasjon mellom mennesker er ikke avhengig av tid og sted. Teknologien utvikler seg i rekordfart som kan bidra til å utvikle nye måter for å ivareta menneskers behov som trygghet, anerkjennelse og det å se og bli sett som menneske, men på den andre siden kan sosiale medier bidra til utfordringer om personvern. På 1970-tallet ble begrepet personvern tatt i bruk i Norge, som erstattet det tidligere begrepet ”personlighetsvern”. (Personvernkommissjonen, 2009 i Brandtzæg og Lüders, 2009: 19) *I en informasjons- og kommunikasjonssammenheng, refererer personvern (privacy) til enkeltindividets ønske og behov for å kontrollere personlig informasjon.* (Kitzmann, 2004; Personvernkommissjonen, 2009; Rosen, 2001; van Dijk, 2005 i Brandtzæg og Lüders, 2009: 19) Med andre ord forstår jeg personvern som kontroll over personlig informasjon som ligger ute på internett som kan bli tilgjengelig for andre.

I forskningsartikkelen ”*Social network sites: definition, history and scholarship*” påpeker forfatterne Danah M. Boyd og Nicole B. Ellison at kulturen som fremkommer i sosiale nettverk varierer, mens dets teknologiske funksjoner er ganske stabile. (Boyd og Ellison, 2007: 210) De definerer sosiale nettverk på følgende vis:

We define social network sites as web-based services that allow individuals to (1) construct a public or semi-public profile within a bounded system, (2) articulate a list of other users with whom they share a connection, and (3) view and traverse their list of connections and those made by others within the system. (Boyd and Ellison, 2007: 211)

Jeg forstår det slik at Facebook er et sosialt medie som faller inn under denne definisjon. Facebook legger til rette slik at individer kan lage sin egen personlig profil i et avgrenset system på internett hvor forbindelser mellom individer blir synlige for andre. Videre redegjør Boyd og Ellison til tidligere forskning som har preget sosiale nettverkssider. De har kartlagt forskningen på sosiale medier som har vært særlig fremtredende og dominerende på feltet. De har kategorisert inn i følgende forskningstema: *Impression management and*

friendship performance, Network and network structure, Bridging online and offline social networks og Privacy issues som har preget forskningen på sosiale medier. (Boyd og Ellison, 2007: 219)

Impression management and friendship performance

Forskning om *impression management and friendship performance* viser til hvordan individer konstruerer sin identitet i det virtuelle fellesskap. Informasjonen som presenteres i profiler bidrar til å gi signaler om identitet som kan bidra til å orientere seg i det sosiale livet på internett. (Boyd og Ellison, 2007) På de fleste sosiale nettverkssider oppfordres brukere til å gi en autentisk presentasjon av seg selv. Ifølge forskningen skjer dette i varierende grad.

Network and network structure

Det har vært gjort undersøkelser på anonyme datasett bestående av 362 millioner meldinger som har blitt utvekslet av over fire millioner Facebookbrukere for å få innsikt i hvordan man legger til andre venner og deres meldingsutveksling. (Golder, Wilkinson og Huberman 2007 i Boyd og Ellison, 2007) Det har også vært studier om hvilken rolle mennesker spilte i fremveksten av Flickr og Yahoo! 360's network. Det ble argumentert for at passive medlemmer, de som inviterer og sender linker som blir ansett som fullverdige deltagere og bidragsyttere av den sosiale evolusjonen av nettverkene. (Kumar, Novak og Tomkins 2006 i Boyd og Ellison, 2007)

Bridging online and offline social networks

Hvilken relasjoner man har i det sosiale nettverket på internett har også vært sentral felt innenfor tidligere forskning av sosiale medier. Bruken av Facebook tyder på at det ikke nødvendigvis er for å møte nye og fremmede folk, men for å opprettholde eksisterende relasjoner til andre mennesker som man har offline. (Ellison, Steinfield, og Lampe 2007 i Boyd og Ellison, 2007: 221)

Privacy issues

Forskningen har også vært preget av bekymring knyttet til forståelsen og bruken av personvern. Forskning viser til en diskrepans mellom studenters ønske om å beskytte privatlivet og deres faktiske adferd knyttet til dette. (Acquisti og Gross 2006 i Boyd og Ellison, 2007: 222) En forklaring på dette kan være "Personvernets paradoks" hvilket innebærer at

tenåringer ikke er klar over offentlige innholdet på internett. (Barnes 2006 i Boyd og Ellison, 2007: 222)

2: Digital dannelse i skolen

I dette fagdidaktiske kapitlet vil jeg vise hvordan studien også har relevans i et fagdidaktisk perspektiv. Jeg vil kort innlede ved å definere digital dannelse. Deretter vil jeg vise til digitale ferdigheter i skolen med spesielt fokus på digitale ferdigheter i samfunnsfag. Jeg vil konsentrere meg om enkelte punkter fra beskrivelsen av digitale ferdigheter i samfunnsfag som jeg mener har relevans for digital dannelse. Jeg vil drøfte mer inngående hvordan digitale ferdigheter bidrar og legger til rette for digital dannelse i skolen.

Min empiri tar som nevnt innledningsvis utgangspunkt i unge voksne. Til tross for mine informanter verken er ungdomsskole eller videregående elever men studenter ved universitet, vil studien kunne ha relevans for de som er yngre nettopp fordi empirien kan gi et innblikk av erfaringer ved bruk av Facebook og dets betydning. Samtlige informanter som jeg har intervjuet har fulgt LK-06 gjennom hele ungdomsskolen og den videregående skole, dermed kan de ansees som et ”produkt” av den gjeldene lærerplanen.

2.1 Digital dannelse

En kan skille mellom ulike former for dannelse, alt etter hva slags innhold man tilegner begrepet. Dette har særlig blitt forsterket etter den ”digitale revolusjonen” hvorvidt man kan støtte seg på et allment danningsideal. (Krumsvik, 2007: 255) Thomas Nordahl definerer dannelse på følgende vis;

Dannelse er et uttrykk for både en egenskap hos en person og for prosessen som fører fram til dannelse. I begrepet dannelse uttrykkes både individets frigjøring og selvstendighet og samtidig individets innføring i og møtet med kulturen og det sosiale fellesskapets kunnskaper, normer og verdier. (Nordahl 2002: 81 i Krumsvik 2007: 255)

Begrepet dannelse inkluderer med andre ord både individets autonomi og at det er underlagt kulturens normer og verdier. Utfordringen med å støtte seg på et allment danningsideal er at

det ikke inkluderer de digitale strømninger som kan påvirke unges danning. Krumsvik understreker at den digitale danninga til unge må integreres med tankesettet fra tradisjonelle dannelsesideal, men like viktig er det å ta høyde for de nye digitale strømninger som de unge møter på sin dannelsesreise. (Krumsvik 2007: 275) Rapporten fra en arbeidsgruppe nedsatt av UHR utdanningsvalg tar utgangspunkt i dannelsesaspekt ved utdanning. De definerer digital dannelse på følgende vis;

Digital dannelse: Omfatter både kompetanse til å beherske og forstå de mulighetene som den digitale virkelighet representerer, så som bilder og språk og å ”knytte selvet til verden”, og å beherske utfordringer relatert til internett og virtuell kommunikasjon. Dette kan være fravær av mellommenneskelige relasjoner, og å skille mellom ytringsfrihet og personvern. Digital dannelse berører det akademiske, etiske, kulturelle og demokratiske. (Haanes et al., 2011: 8)

Denne definisjonen av digital dannelse inkluderer de digitale strømninger som kan påvirke unges danning. Med utgangspunkt i definisjon av digital dannelse, skal jeg se nærmere på relevansen mellom digital dannelse og hvor det gjør seg gjeldende i digitale ferdigheter i samfunnsfag og hvordan dette kan anvendes i sosiale medier med utgangspunkt i Facebook.

2.2 Digitale ferdigheter

Å kunne lese, regne, uttrykke seg muntlig og skriftlig, og bruke digitale verktøy er definert i kunnskapsløftet som grunnleggende ferdigheter som er nødvendige forutsetninger for læring og utvikling i skole, arbeidsliv og samfunnsliv. (Utdanningsdirektoratet)

Digitale ferdigheter vil si å kunne bruke digitale verktøy, medier og ressurser hensiktsmessig og forsvarlig for å løse praktiske oppgaver, innhente og behandle informasjon, skape digitale produkter og kommunisere. Digitale ferdigheter innebærer også å utvikle digital dømmekraft gjennom å tilegne seg kunnskap og gode strategier for nettbruk. (Rammeverk for grunnleggende ferdigheter)

Et samfunn og arbeidsliv som er i stadig endring er avhengig av kompetanse innen digitale ferdigheter for å kunne opprettholde og håndtere den teknologiske utviklingen. Premissene for

lesing, skriving, regning og muntlige uttrykksformer har endret seg i lys av den digitale utviklingen. (Ibid) En ting er å inneha den digitale kompetansen som kreves i nåtid, men like viktig vil være utviklings- og endringskompetanse innen teknologi. Det innebærer blant annet å beherske at teknologien utvikler seg i et høyt tempo og man tilegner seg kunnskap, kompetanse og praktiske ferdigheter for hvordan man skal håndtere og tilpasse seg disse endringene på en mest mulig effektiv måte, som for øvrig også innbefatter digital dannelse. Med andre ord er det ikke et mål i seg selv å inneha digitale ferdigheter dersom man ikke kan tilpasse seg i forhold til teknologiske endringer og utvikling i fremtiden. Skolen innehar en viktig samfunnsoppgave ved å forberede elever for et fremtidig arbeidsliv som krever teknologisk kompetanse og kunnskap. Kunnskapsløftet har bidratt til en historisk og viktig endring ved at bruk av digitale ferdigheter har blitt den femte basiskompetansen, noe som er blitt implementert i alle fag og på alle årsteg. (Krumsvik, 2007: 258) Hvordan man kan anvende digitale verktøy i samfunnsfag er utformet på følgende vis;

Å kunne bruke digitale verktøy i samfunnsfag innebærer å gjennomføre informasjonssøk, utforske nettsteder, utøve kildekritikk og nettvett og velge ut relevant informasjon om faglige temaer. Digitale ferdigheter betyr også å være orientert om personvern og opphavsrett, og kunne bruke og følge gjeldene regler og normer for internettbasert kommunikasjon. Bruk av digitale verktøy er å kunne utvikle, presentere og publisere egne og felles multimediale produkter, kommunisere og samarbeide med elever fra andre skoler og land ved hjelp av digitale kommunikasjons- og samarbeidsredskaper. (Koritzinsky, 2012: 41-42)

Ved utgangspunkt i beskrivelsen av bruken av digitale verktøy i samfunnsfag nevnt ovenfor vil jeg videre ta utgangspunkt i personvern og opphavsrett. Presentasjon og publisering. Regler og normer for internettbasert kommunikasjon for å belyse nærmere hvordan digital dannelse er integrert i den femte basiskompetansen digitale ferdigheter.

2.3: Personvern og opphavsrett

Digital dannelse omhandler blant annet kompetanse til å beherske og forstå de mulighetene som den digitale virkelighet representerer. I så tilfelle får personvern og opphavsrett en relevant betydning for digital dannelse. Det kan også sees i sammenheng med kompetansemål etter tiende årsteg;

Identifisere samfunnsfaglige argument, fakta og påstandar i samfunnsdebattar og diskusjonar på Internett, vurdere dei kritisk og vurdere rettar og konsekvensar når ein offentleggjer noko på Internett. (Læreplan i samfunnsfag, kompetansemål)

Det aktuelle kompetansemålet nevnt ovenfor, berører personvern og opphavsrett fordi det tar utgangspunkt i at elevene må kunne vurdere kilder på en kritisk måte med å tenke over konsekvenser når man offentliggjør noe på internett. I rapporten *Privat 2.0: Person- og forbrukervern i den nye medievirkeligheten* tar Petter Bae Brandtzæg og Marika Lüders opp hvordan bruken av sosiale medier utfordrer vårt forbruker- og personvern. Rapporten er skrevet på oppdrag fra Forbrukerrådet og til dels utviklet i samarbeid med SINTEF-prosjektene NETPOWER og RECORD støttet av programmet for IKT-forskning: VERDIKT i forskningsrådet. (Brandtzæg og Lüders, 2009: 4) Nettbrukere gjennom sosiale medier går mot økt personåpenhet og ønsket nettsynlighet. Dette bidrar til utfordringer knyttet til personvern. (Brandtzæg og Lüders, 2009: 24) Det konkluderes i rapporten at majoriteten av Facebookbrukere har bekymring knyttet til personvern. Svært mange stoler ikke på at personvernet blir ivaretatt. Oppfattelsen av hvordan nettverksmedier fungerer viser resultatene fra undersøkelsen at brukere har lav kompetanse og bevissthet og er uvitende om hvordan personopplysninger benyttes av tjenesten. (Brandtzæg og Lüders, 2009: 12)

Samtidig viser intervjuer at Facebookbrukere er relativt pragmatiske i deres tilnærming til nettstedet, men at få leser brukervilkårene og at de som gjør det ikke forstår dem. Likevel har brukere lav kontroll på hva andre i nettverket publiserer om dem. Personverninnstillingene i Facebook oppleves som vanskelig. Facebookbrukere opplever det likevel som rimelig trygt å gi fra seg personopplysninger siden ”alle andre” gjør det. (Brandtzæg og Lüders, 2009: 12)

Det kan tolkes som et paradoks at på den ene siden at Facebookbrukere ikke innehar kompetanse og forståelse for hva som står oppgitt av informasjon i personverninnstillingene, allikevel oppleves det som trygt å gi fra seg personopplysninger siden "alle andre" gjør det. Personopplysninger på nettet er blitt en handelsvare fordi brukere legger igjen varige spor og betaler ikke med penger men med personinformasjon. (Brandtzæg og Lüders, 2009) Dette kan medføre en utfordring at våre interesser og preferanser blir til gjenstand for kartlegging av sporingsteknologi. Mennesker blir utsatt for overvåking og observasjon uten at man nødvendigvis er klar over det. Sosiale medier kan innhente informasjon om hvem vi er venn med, hva vi liker, hvor vi bor, hvilke interesser vi har. Det medfører at sosiale medier kan bidra til å legge til rette for tilpasning til hver enkelt bruker. Personopplysninger og brukerinformasjon vil kunne bli benyttet for annonsører og kommersielle formål (Brandtzæg og Lüders, 2009: 4) Rapporten til Brandtzæg og Lüders viser hvordan bruken og bevisstheten av personverninnstillinger er noe diffus blant brukere av Facebook og man står ovenfor en utfordring knyttet til at sosiale medier bidrar til at man kan hente informasjon om hverandres interesser, hvem vi er venn med, hvor vi bor og hva vi liker. Måten man forholder seg til personvern forteller oss samtidig at digital dannelse er en utviklingsprosess hvor man hele tiden forholder seg til nye utfordringer, noe som blir interessant å se nærmere på i min studie, da mine empiriske funn kan åpne opp for spørsmål om det er en endring i bevissthet knyttet til personvern.

2.4: Presentasjon og publisering.

Nevnt innledningsvis innebærer digitale ferdigheter blant annet *Å gjennomføre informasjonssøk, utforske nettsteder, utøve kildekritikk og nettvett og velge ut relevant informasjon om faglige temaer.* (Koritzinsky, 2012:41-42) Digitale ferdigheter blir fulgt opp i kompetansemålene for samfunnsfag. Eksempler på kompetansemål i samfunnsfag etter tiende årstrinn som berører digitale ferdigheter er:

- Bruke samfunnsfaglege omgrep i fagsamtalar og presentasjonar med ulike digitale verktøy og byggje vidare på bidrag frå andre.
- Reflektere over samfunnsfaglege spørsmål ved hjelp av informasjon frå ulike digitale og papirbaserte kjelder og diskutere formål og relevans til kjeldene.

- Identifisere samfunnsfaglege argument, fakta og påstandar i samfunnsdebattar og diskusjonar på internett, vurdere dei kritisk og vurdere rettar og konsekvensar når ein offentleggjer noko på Internett. (Utdanningsdirektoratet)

I rapporten ”*Digitale medier, samfunnsfag og samfunnsengasjement*” viser forfatterne Jostein Austvik og Ståle Angen Rye til hvordan elever i den videregående skole bruker digitale teknologier og medier for å hente inntrykk, informasjon og kunnskap om ulike samfunnsforhold. Hvordan elevene orienterer og forholder seg til den massive informasjonsstrømmen som eksisterer på internett berører også digital danning.

Hvordan elevene innhenter og bearbeider informasjon fra den digitale teknologien er en forutsetning for å utvikle bevisstheten til hva som elevene velger å publisere og presentere. Rapporten til Austvik og Angen Rye baserer seg på undersøkelse i den videregående skole, målgruppen de undersøker har allerede har vært igjennom kompetansemålene for tiende årstrinn. Digitale ferdigheter er en kompetanse som elevene skal videreutvikle igjennom deres skolegang, noe som bør sees i sammenheng med begrepet digital danning som ikke er statisk, men en dynamisk prosess.

Innledningsvis presiserer de ønsket om å ”*Frembringe kunnskap om hvordan ulike medieformer, slik de fremstår gjennom internett, kan integreres på en konstruktiv måte i skolens samfunnsfag.*” (Austvik og Rye, 2011: 9) Undersøkelsen viser til elevens vanligste bruk av data i skolen er informasjonssøk på internett. Elevene har en positiv holdning til sin egen søkerkompetanse, hvor de oppfatter seg relativt flinke til å søke etter informasjon på internettet. Elevens egen oppfatning står i kontrast til Austvik og Rye observasjon og vurdering. De viser til at elevene har grunnleggende søkerkompetanse, men den er svært begrenset. Elevene er ikke særlig avanserte i sine informasjonssøk. De fleste anvender relativt få kilder og bevisstheten om de kildene de benytter er relativt liten. (Austvik og Rye, 2011: 43 og 63) Det påpekes videre i rapporten at det bør tas høyde for at informasjonssøk etter hver flyttes over til de sosiale mediene.

Elevene er kanskje gode på å bruke Facebook, men forståelsen av sosiale mediers samfunnsmessig forankring er noe de fleste elevene i utgangspunktet har begrenset forståelse for. I så måte er det interessant å observere at de tekniske sidene ved sosiale medier er noe elevene relativt enkelt greier å håndtere selv, uten særlig hjelp fra

skolen. For å forstå det innholdsmessige, det kulturelle og det samfunnsmessige trenger de derimot hjelp. (Austvik og Rye, 2011:62)

Elevene har gode tekniske kompetanse når det gjelder bruken av sosiale medier, men læreren spiller en betydelig rolle for å hjelpe elevene til å utvikle forståelse for å kunne se sosiale medier i sammenheng med en samfunnsmessig forankring.

2.5: Regler og normer for internettbasert kommunikasjon.

Å følge regler og normer for internettbasert kommunikasjon er en del av de digitale ferdigheter i faget, det har betydning på hvordan man opptrer i det virtuelle fellesskapet. Jeg tolker det dithen at det blant annet handler om å utvikle elevens kompetanse i hvordan man opptrer på internett og i det virtuelle fellesskap for øvrig. Det at elevene må utvikle forståelse for normer og regler for internettbasert kommunikasjon innbefatter også digital danning fordi det handler om å videreutvikle elevenes refleksjoner hvordan man både fremstiller seg selv på internett og opptrer i det virtuelle fellesskap. Digital danning kan også sees i sammenheng ved å bevisstgjøre elever over hvilke konsekvenser publisering av bilder og statuser kan medfølge. Dette er en viktig side ved digital danning som også min studie vil kunne kaste lys over. Det vil være interessant å se på hvordan den gruppen jeg studerer erfarer normer og regler for internettbasert kommunikasjon, da de kan ansees som et ”produkt” av den gjeldene læreplan.

Hvilke normer og regler som regjerer på internett kan være avhengig av hvilket nettsted en besøker. Å opptre i et diskusjonsforum på Fronter vil mulig ha andre normer og regler enn hvordan man vil opptre i det virtuelle fellesskapet på Facebook. Nettikette er et begrep som omhandler hvordan man oppfører seg i det virtuelle fellesskap sammen med andre. I følge store norske leksikon omhandler nettikette skikk og bruk på internett. *Nettikette, regler for oppførsel og skikk og bruk på Internett. Slike regler dreier seg vanligvis først og fremst om at man ikke skal plage andre brukere, ikke sløse med systemressurser, og ikke drive kommersiell virksomhet i sammenhenger der dette ikke hører hjemme.* (www.snl.no)

Regler og normer for internettbasert kommunikasjon kan forstås ved å utvikle elevens forståelse for normer og verdier i skolen. En mulig måte å utvikle elevenes forståelse for normer og regler er å benytte aktiv verdivalg som er en metodikk utviklet hvor formålet er å trene elevene å klargjøre sine egne verdier og holdninger for å kunne foreta bevisste

moralvurderinger.(Imsen, 2005: 482) Aktiv verdivalg sees som moralvurderinger og ikke moralske handling, derfor plasseres det innenfor kognitiv moraltradisjon. (ibid) Det innebærer å velge verdier ut fra vurdering av konsekvensene og følges opp gjennom aktiv handling i praksis. Et av premissene er at verdier og holdninger er noe man skal velge fritt blant mange mulige alternativer. (ibid)

2.6: Digital dannelse i skolefaget samfunnsfag

Digital dannelse berører flere punkter innenfor digitale ferdigheter i samfunnsfag, men også kompetansemål innenfor faget. Allerede har jeg vært inne på personvern og opphavsrett. Studien til Brandtzæg og Lüders viser at det er lav bevissthet hvordan man bruker og forholder seg til personverninnstillinger. Denne tråden vil jeg ta opp senere i analysekapittelet da mine empiriske funn peker i en litt annen retning.

Hva elevene velger å publisere og presentere kan knyttes til hvordan de anvender digital teknologi for å hente inntrykk, informasjon og kunnskap om ulike samfunnsforhold. Dette vil innebære en betydelig del av deres digitale dannelsesprosess. Regler og normer for internettbasert kommunikasjon innbefatter også digital dannelse fordi det handler om å utvikle elevenes refleksjoner hvordan man både fremstiller seg selv på internett og opptrer i det virtuelle fellesskap. Digital dannelse kan også forstås ved å bevisstgjøre elever over hvilke konsekvenser publisering av bilder og statuser kan medfølge. Den digitale teknologien gir rom for mange pedagogiske læringsmuligheter for elevene. Det er avgjørende at tradisjonelle undervisningsformer kombineres og integreres med de nye mediene på en god måte. (Buffon, 2013) Det eksisterer ingen fasitsvar på hvordan man kan anvende digitale medier i skolen. Austvik og Rye oppsummerer på følgende vis.

Som vi har sett bruker elevene internett mye, men det er klare svakheter i bruken. Dette avspeiler at den digitale teknologien har potensial til å gi både mer og mindre læringsutbytte. Det er med andre ord ikke gitt hva som er læringsutbytte ved å bruke ny teknologi i samfunnsfaget. Hva resultatene blir, kommer an på hvordan teknologien plasseres i den øvrige pedagogiske praksisen. (Austvik og Rye, 2011: 65)

Jeg tolker det også dithen at digital dannning i skolen også er avhengig av hvordan teknologien plasseres i det pedagogiske praksisen.

3: Teoretisk bakteppe

Denne studien tar for sosial samhandling i det virtuelle fellesskap med utgangspunkt i Facebook. Nevnt innledningsvis velger jeg å forstå Facebook som et av mange eksempler på virtuelle fellesskap. I teoridelen vil jeg vil presentere faglige perspektiver hvordan sosiologien ser på forholdet mellom teknologi og individ. Jeg vil ikke bidra til en omfattende og inngående diskusjon, men kort introdusere ulike perspektiver på forholdet mellom teknologi og individ før jeg selv plasserer oppgaven i et av perspektivene. Erving Goffman vil være det overordnet teoretiske rammeverket for denne oppgaven. Jeg vil ta utgangspunkt i noen av hans begreper fra hans dramaturgiske tilnærming som vil være gjennomgående i min oppgave. Videre vil jeg ta for meg sosialisering med utgangspunkt i jevnalders sosialisering og knytte en relevans opp mot det virtuelle fellesskap. Jeg vil også redegjøre for generaliserte og signifikante andre, da disse begrepene også vil ha relevans for min videre analyse.

3.1: Teknologi

Nevnt innledningsvis kan teknologien betraktes ut ifra et bekymringsperspektiv eller et positivt og optimistisk syn. Uavhengig av hvordan man betrakter teknologiens utvikling på en positiv eller negativ måte vil det ha en ytterligere sosiologisk relevans for denne oppgaven å gå nærmere inn på hvilken kraft man tildeler teknologien i sosiologiske analyser.

I artikkelen *The practice of medical technology* tar forfatterne Timmermanns og Berg for seg tre ulike sosiologiske perspektiver på hvordan man kan forstå sammenhengen mellom teknologi og individ. Teknologisk determinisme, sosial essensialisme og teknologi i praksis. (Timmermanns og Berg, 2003: 99) Teknologisk determinisme innebærer at teknologien utvikler seg selvstendig og legger føringer på samfunnsutviklingen i stor grad, hvilket forutsetter at teknologien er en dominerende makt i samfunnet som slik at blant annet medfører at individet blir begrenset av teknologien. (Bikjer, 2001; Timmermanns & Berg, 2003 i Sandaune, 2008: 10) Ut i fra et sosialt essensialistisk perspektiv er teknologi gjenstand for tolkning og gjengivelse av kulturen. (Timmermanns & Berg, 2003 i Sandaune, 2008: 11) Roten i selve sosial essensialisme er å se teknologi som sosialt konstruert. (Bikjer 2001 i Sandaune, 2008: 11) Det tredje perspektivet som Timmermanns og Berg redegjør for er

teknologi i praksis som omhandler å se utforming av samfunn og teknologi som en gjensidig prosess, enn at en ene blir formet av den andre. (Bijker 2001 i Sandaune, 2008: 11)

Masteroppgaven vil bære preg av et syn hvor teknologi og individ ikke gjensidige utelukker hverandre. Masteroppgaven tar utgangspunkt i at teknologi og individ påvirker hverandre gjensidig, hvor teknologiens utvikling er avhengig av individers handlinger, samtidig som teknologien påvirker individers handlinger. Et slikt ståsted kan sees i sammenheng med technology-in-practice perspektivet til Timmermanns og Berg.

Stine Gotveds doktorgradsavhandling ”Cybersociologi det samme på en annen måte” presenterer det jeg vil betegne som et avdramatiserende perspektiv på teknologi. Dette innebærer at hennes forståelse av handlingsmuligheter i virtuelle og fysiske områder ansikt-ansikt betraktes på samme måte når det gjelder interaksjoner og fellesskapformer. (Gotved, 2000: 7) Hun betrakter cyberspace som et alminnelig sted som er integrert i det sosiale fellesskap. (Gotved, 2000: 9) Jeg forstår det slik at Gotved både anerkjenner teknologiens innvirkning på individet og individets påvirkning på teknologiens utvikling. Min tilnærming i denne masteroppgaven vil sammenfalle med Gotved plassering i den teknologiske debatten.

3.2: Erving Goffman.

Erving Goffman relevans til sosial samhandling mellom individer i det virtuelle fellesskap, kan aktualiseres med hans begrep om interaksjon. (Gotved, 2000) Stine Gotved tar utgangspunkt i Goffmans definisjon om sosial interaksjon;

For the purpose of this report, interaction (that is, face-to-face interaction) may be roughly defined as the reciprocal influence of individuals upon one another`s actions when in one another`s immediate physical presence. (Goffman 1959: 26 i Gotved, 2000: 123)

Med utgangspunktet i sitatet til Goffman understreker Gotved at det ikke utelukker at interaksjon kan bety noe annet i en annen sammenheng, selv om det kreves fysisk tilstedeværelse og samtidighet. Gotved omarbeider definisjon til Goffman om interaksjon: ”Den gensidige innflydelse på deltagerne gjennom deres udveksling af tegn og symboler i et

fælles medieret forum.” (Gotved, 2000: 124) I tillegg til at forskjellen på det virtuelle fellesskapet og sosiale møter ansikt-til-ansikt er avdramatisert gjør Gotved en parafisering av Goffmans definisjon av interaksjon. Det bidrar til å gjøre Goffmans teori relevant for studier av det virtuelle fellesskap, hvor det verken er krav om fysisk tilstedeværelse eller samtidighet. Interaksjon blir da bevart i den grad gjennom utvekslende innflytelse på hverandre gjennom hverandres reaksjoner. Erving Goffman benytter seg av begreper fra teaterlivet for å forklare sosiale interaksjon mellom individer. Jeg vil redegjøre for noen av hans begreper fra dramaturgiske tilnærming som vil bli gjenstand for videre diskusjon av mine empiriske funn i analysen av oppgaven.

Begreper jeg velger å trekke frem for å belyse kommunikasjon på Facebook er frontstage og backstage. I følge Goffman er frontstage der hvor individers opptreden finner sted. En opptreden krever at man går opp på en scene og spiller sin rolle foran et gitt publikum. Dette innebærer at man spiller en rolle foran et gitt publikum hvor man hele tiden er klar over forventningene publikumet har til den aktuelle opptreden. (Aakvaag, 2008: 75) Eksempelvis forventes det at når man befinner seg på et treningssenter skal man trene, er man i butikken skal man handle varer og betale for seg. Goffman understøtter at under en opptreden vil det være sider man ønsker å fremheve foran et gitt publikum, dette kommer til syne på frontstage, mens sidene man velger å undertrykke dukker også opp et sted, men bak kulissene. (Goffman, 1992: 96)

Et ”Bakside-område” eller ”bak kulissene” kan defineres som et sted, i forhold til en bestemt opptreden, hvor det inntrykk man søker å gi med opptreden blir åpent motsagt, som en selvfølgelig ting. Slike steder har selvsagt mange karakteristiske funksjoner. Det er her en opptredens evne til å uttrykke noe ut over seg selv omhyggelig utarbeides. (Goffman, 1992: 96-97)

Dersom det ikke er publikum til stede som ikke stiller forventning til ulike opptredener er man mer eller mindre backstage. Dette innebærer at man kan forberede sin opptreden, som oftest er backstage skilt i tid og rom fra frontstage. (Aakvaag, 2008: 75) Eksempelvis kan dette være hvis man er hjemme alene en kveld og slapper av.

For at det skal oppstå en meningsfull og ordnet samhandling mellom individer, kreves det en felles definisjon av situasjon for de involverte. Det kan blant annet innebære at det er tydelig

hvilke roller vi møter hverandre med og hvilke forventninger vi stiller til hverandre. (Aakvaag, 2008: 73) Sosial samhandling mellom individer vil kunne falle fra hverandre dersom man ikke har en slik felles ramme/”frame”. (ibid)

Når vi har innsett at en person fremkaster en definisjon av situasjon når han kommer sammen med andre, må vi også innse at de andre, uansett hvor passiv deres rolle synes å være, selv i virkeligheten gir en definisjon av situasjon i og med sin reaksjon på vedkommende og de handlinger de setter i verk overfor han. Vanligvis vil de forskjellige definisjoner av situasjoner som fremkastes av de tilstedeværende være såpass i samklang med hverandre at åpne motsigelser ikke trer frem. (Goffman, 1992: 17)

Goffman illustrerer at en felles definisjon av situasjon krever gjensidig avhengighet mellom individer. Det er ikke nok i seg selv at en person gir et uttrykk for en definisjon, fordi vedkommende er avhengig av andres respons for å danne en felles situasjonsdefinisjon for at samhandling kan oppstå. Samhandling sammen med andre bidrar også til utvikling av selvet. Goffman plasserer selvet i en sosial kontekst; *Selvet er den præsensation, der oppstår og forandres i stadig samspill med andre; kun gjennom den social interaktion ser og kender vi os selv. (Gotved, 2000: 29-30)* Det innebærer at Goffman ikke avfeier et unikt selv, en subjektiv og indre relasjon, men sosiale relasjoner til andre mennesker er en forutsetning for å kunne utvikle et selv. (Gotved, 2000: 30) Samspill sammen med andre mennesker bidrar til danning av selvet, derfor vil jeg trekke linjer til sosialisering, nettopp fordi sosialisering skjer i samspill med andre, også på Facebook.

3.3: Sosialisering.

Sosialisering hviler på samspillet mellom barnet som handlende subjekt og de kontekster og relasjoner som utgjør barnets barndom; sosialisering dreier seg både om individuell utvikling og om å bli en del av en kultur og et samfunn. Samfunnets integrasjon av individene er ikke en enkel prosess; forholdet mellom individer, grupper og det videre samfunn kan være spenningsfylt. (Frønes, 2013: 16)

Frønes forklaring av sosialisering innebærer en kontinuerlig utviklingsprosess hvor individet både skal bli en del av kultur og samfunn, samtidig som det dreier seg om en individuell utvikling. Denne studien vil ta for seg hvordan unge voksne bruker Facebook og dets betydning det har i deres hverdagsliv. Jeg velger å se det i sammenheng med sosialiseringssprosess fordi barn og unge må blant annet forholde seg til medieutvikling som internett og interaktive medier. (Frønes, 2013:24) Digitalisering innebærer en utvikling av ny teknologi så vel som en utvikling av nye kulturelle og sosiale mønstre. (Frønes, 2011: 107) Sosiale mønstre forandrer seg i et høyt tempo og dermed er det ikke lett å få oversikt over disse teknologiske endringene som oftest følger generasjonene. (ibid) Frønes poengterer at sosiale medier bidrar til at grensene mellom primær og sekundærsosialisering blir flytende, hvor sosiale medier er en forlengelse av kommunikasjonskanaler samtidig som det påvirker utformingen av kommunikasjonen. (Frønes, 2013: 24) Sosiale medier kan også forlenge sosiale relasjoner og sosial interaksjon i tid og rom og nye måter for selvpresentasjon og samhandling.(Frønes, 2013: 28)

3.4: Jevnaldersosialisering:

Gjennom analyse av ungdoms sosiale og kulturelle liv har sosiologien fokusert på jevnaldrendes betydning. (Frønes, 2006: 61) Avhengig av teoretisk perspektiv kan jevnaldrende både forstås som primære og sekundærsosialiseringssagenter. (Ibid)

I dag er bruk av digital teknologi, slik som PC-er og mobiltelefoner, en viktig del av identitetskonstruksjonen og etableringen av sosiale relasjoner i mange ungdomsmiljøer. Egenskaper ved selve teknologien blir viktige, men også den symbolverdi de enkelte teknologiske gjenstander blir tillagt av ungdomsgruppen. Denne identitetskonstruksjonen og etableringen av sosiale relasjoner er basert på en digital teknologi som tidligere generasjoner ikke engang kunne forestille seg. (Kaare, 2004: 13)

Det fremkommer i sitatet nevnt ovenfor at digital teknologi bidrar til identitetskonstruksjon og etablering av sosiale relasjoner blant ungdommer, hvor jeg tolker at digital teknologi kan ansees som en integrert del av ungdomskulturen. Dette sammenfaller med hvordan Imsen og Frønes betrakter medienes rolle i sosialiseringssprosessen. Medier kan ansees som en integrert

del av jevnaldningskulturen.(Imsen, 2005: 57) Medier kan også fylle ulike funksjoner for individer og grupper og dermed påvirke deres sosialisering på ulik måte.(Frønes, 2013: 24) *De ulike livsfaser gir medier ulike funksjoner, og ulike sosiale grupper bruker medier på ulik måte.* (ibid) Samhandling mellom jevnaldere kan ansees som et ledd i identitetskonstruksjon i sosialiseringprosessen for unge voksne, derfor vil jevnalderssosialisering ha betydning og relevans for denne oppgaven. Selv om jeg ikke går nærmere inn på rollen voksne og foreldre spiller i sosialiseringprosesser, er det viktig å understreke at foreldre spiller en viktig rolle for utvikling av individets utvikling av selvet, særlig innenfor primærsosialiseringen. *Men voksne og jevnaldere, foreldre og jevnaldere, fyller ulike roller eller oppgaver i oppvekstprosessen.* (Frønes, 2011: 131) Når de unge voksne må tilpasse seg et annet samfunn enn det foreldrene vokste inn i, kan det oppstå en generasjonskløft. (Fauske og Øia, 2003: 55) Det kan innebære at jevnaldersgruppa får økende betydning i dannelsesprosesser. (Ibid) Allerede tidlig i tenåringstiden blir samværet med jevnaldere veldig intenst.(Frønes, 2011: 130) Evnen til å utvikle forståelse og samhandling med andre mennesker er særlig fremtreden i denne perioden i livet. (Ibid)

*Samspill med jevnaldere er sentralt i utviklingen av sosial kompetanse. (...)
Desentrering, evne til å ta andres perspektiver, er et grunnleggende forhold i sosiale kompetanse, som nettopp utvikles via jevnaldrende.* (Frønes, 2011:130)

I samhandling med jevnaldere kan man identifisere seg selv, ved å lære hvordan andre mennesker har det. (Frønes, 2011) Jeg forstår dette ved å utvikle ulike perspektiver for å forstå seg selv og andre i samhandling med jevnaldere.

3.5 Signifikante og generaliserte andre

Sosialisering fremkommer ikke i et vakuum. Det oppstår i samhandling med andre mennesker. Innenfor sosialiseringprosessen er det viktige personer i omgivelsene til individet som er av stor betydning. (Levin og Trost, 2005) Når Berger og Luckmann skal forstå samfunnet som en subjektiv virkelighet gjør de en redegjørelse av de signifikante og generaliserte andre som støtter seg til den meadske sosialiseringsteorien. *Alle individer blir født inn i en objektiv sosial struktur der det møter de signifikante andre som har ansvaret for dets sosialisering.* (Berger et al., 2000 :136-137) Det betyr å påta seg signifikante andres

roller og holdninger slik at det blir internalisert og gjør dem til sine egne, noe som vil ha betydning for å kunne identifisere seg selv og skape en troverdig identitet. (Berger et al., 2000: 137) En mor, far, søsken eller lekekamerat kan være eksempel på signifikante andre. (Levin og Trost, 2005: 58) *Fordi de signifikante andre er slike vi bryr oss om, får de meget stor betydning for oppbyggingen av vårt selv og av vår forestillingsverden, av vår måte å definere situasjonen på i ulike sammenheng.* (ibid) Videre tar Berger og Luckmann for seg begrepet generaliserte andre som de beskriver på følgende vis;

Primærsosialiseringen skaper en progressiv abstraksjon fra spesifikke andres roller og holdninger i barnets bevissthet, til roller og holdninger generelt. (...) Denne abstraksjonen fra konkrete signifikante andres roller og holdninger kalles den generaliserte andre. Dannelsen av denne abstraksjonen i bevisstheten betyr at individet nå ikke bare identifiserer seg med konkrete andre, men også med andre som noe allmenngyldig, det vil si med et samfunn. Bare i kraft av denne generaliserte identifiseringen oppnår individets egen selvidentifisering stabilitet og kontinuitet. (Berger et al., 2000: 138)

En avgjørende fase i sosialiseringen er dannelsen av generaliserte andre i bevisstheten. (ibid) Det betyr at den objektive virkeligheten og samfunnet er internalisert samt den subjektive dannelse av en sammenhengende og kontinuerlig identitet. (Berger et al., 2000: 138- 139) Internaliserte samfunns- og gruppenormer kan være eksempler på generaliserte andre. (Levin og Trost, 2005: 59) Det er gjennom det organiserte samfunnet eller den sosiale gruppen som bidrar til individet får et selv. Dette er en prosess som skjer gjennom meninger, normer og forventninger hos generaliserte andre som kan være bestående av samfunnet eller gruppen. (Levin og Trost, 2005: 61)

En kan si at mennesket ser seg selv med det perspektivet som hun eller han oppfatter hos den generaliserte andre, samfunnets eller gruppens perspektiv på hvordan en skal føle og oppføre seg. (ibid).

Med andre ord kan det forstås som måten andre oppfatter oss får betydning hvordan man ser på seg selv, derfor vil signifikante og generaliserte andre ha betydning for danning av selvet.

I teorikapittelet har jeg redegjort for hva som vil være det overordnet teoretiske rammeverket for videre drøfting av empiriske funn. Masteroppgaven bærer preg av et perspektiv der jeg vektlegger et dialektisk forhold mellom teknologi og individ. Jeg mener dette sammenfaller med Timmermanns & Berg technology-in-practice og Gotved avdramatisering av det virtuelle fellesskap og sosiale møter ansikt-til-ansikt. Begrepet Technology-in-practice omhandler hvordan utforming av samfunn og teknologi er en gjensidig pågående prosess, mens Gotveds avdramatiserende perspektiv innbefatter hvordan handlingsmuligheter i virtuelle og fysiske områder ansikt-ansikt betraktes på samme måte når det gjelder interaksjon og fellesskapformer. Erving Goffman begrep om frontstage og backstage vil bli drøftet mer inngående i analysen. Jeg har også valgt å se sosial samhandling mellom unge voksne i sammenheng med sosialisering i det virtuelle fellesskapet på Facebook, med særlig vekt på jevnalderssosialisering. Generaliserte og signifikante andre vil også bli drøftet i sammenheng med empiriske funnene.

4: Kvalitativ Metode

I denne studien har jeg valgt kvalitativ intervju som metode. Dette er fordi jeg ønsket kunnskap og forståelse til hvordan unge voksne forstår sin egen bruk av Facebook og dets betydning. For å fremme kunnskap om hvordan enkeltpersoner opplever og reflekterer over sin situasjon er intervjusamtaler et godt utgangspunkt. (Thagaard, 2009:12)

I studier som er preget av en nær kontakt mellom forsker og de som studeres, som ved deltakende observasjon og intervju, gir kvalitative tilnærminger grunnlag for å oppnå en forståelse av sosiale fenomener på bakgrunn av fylldige data om de personer og situasjoner vi studerer. (Thagaard, 2009: 11-12)

Kvalitativ forskning kjennetegner nær kontakt mellom forsker og de som studeres, slik som intervju. Å oppnå forståelse av sosiale fenomener er viktig målsetning for kvalitativ tilnærming. (Thagaard 2009) Innenfor kvalitativ forskning eksisterer det et mangfold av ulike metodiske tilnærminger. Innenfor norsk sosiologi og i utlandet er intervju den mest utbredte metoden til tross for at det ikke er en standardtilnærming, men flere måter å framskaffe data på. (Ryen 2002: 18)

4.1: Valg av informanter

Informantene til mitt masterprosjekt var studenter ved UiT- Norges Arktiske Universitet. Jeg ønsket informasjon om hvordan unge voksne forholder seg til sosiale medier, da spesielt Facebook. Valget at informantene skulle være studenter med UiT-Norges Arktiske Universitet hadde sine praktiske årsaker. Jeg tenkte at studentene ville være lett tilgjengelig for å rekrutere som informanter. Det viste seg å være mer problematisk enn først antatt, det jeg vil utdype videre i neste delkapittel som omhandler rekruttering av informantene.

4.2: Rekruttering av informanter

Etter å ha fått godkjenning av norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste begynte jeg å rekrutteringsprosessen for å få tak i informanter ved å sende en skriftlig forespørsel til studiekoordinator for å publisere informasjon om min studie på Fronter og sende mail til alle

førsteårsstudenter, slik at de kunne ta kontakt med meg dersom de var interessert i å delta på mitt masterprosjekt. Det var ikke tilfeldig at det skulle være førsteårsstudenter. Jeg ønsket å ikke kjenne informantene fra før av for å unngå å at bekjentskap skulle prege svarene fra informantene, men Thagaard poengterer at det er ikke til å unngå at informantens atferd preges av relasjonen som etableres til forskeren. (Thagaard, 2009: 105)

Jeg fikk ingen respons fra noen mulige informanter på denne måten. Derfor bestemte jeg meg først til å gå rundt på campus å dele ut informasjonsskriv om mitt studie til studenter jeg ikke kjente fra før. Dette var også uten hell. Det var mange som var positive og sa seg villige til å delta, men det var ingen som sendte meg mail etter at jeg hadde snakket med dem om min studie. Det kan tenkes at det ble en veldig treg start for å få tak i informanter var på grunn at jeg måtte vente i seks uker på godkjenning fra NSD, noe som medførte at da jeg skulle rekruttere studenter ved UIT- Norges arktiske universitet var de midt inn i sin egen eksamensperiode like før jul. Etter hvert forsøkte jeg å lokke med et gavekort på kr 100,- til et kjøpesenter, men uten hell. Her kan det diskuteres hvor vidt det påvirker informantene til å delta, men her fikk jeg fortsatt ingen informanter.

Det jeg hadde prøvd til nå virket ikke å være en hensiktsmessig måte for meg å rekruttere informanter på. På grunn av begrenset tidsfrist til innlevering av masteren, var det nødvendig å få tak i informanter. Derfor bestemte jeg meg for å forsøke snøballmetoden, noe som innebærer at man kan benytte deler av sitt eget nettverk til å komme i kontakt med aktuelle informanter.

Informanter kan man komme i kontakt med enten etter snøballmetoden, det vil si at man kontakter personer som tidligere informanter har introdusert eller anbefalt hvem man bør snakke med, ved at man spør flere i felten (arbeidsplassen, skolen, organisasjonen) hvem som vet mest om det som skjer eller ved at man selv lager avtaler etter at man har dannet seg et bilde av potensielle nøkkelinformanter som sitter med mye relevant informasjon og er motiverte. (Repestad 1998 i Ryen 2002:90)

Grunnen til at jeg ventet i det lengste med å benytte meg av snøballmetoden var fordi at det kan oppstå noen metodiske utfordringer. Det informanten forteller under et intervjuet, kan være preget av relasjonen til forskeren. (Thagaard 2009: 103) Jeg ønsket å unngå at

informantene tilpasser seg intervjusituasjon avhengig av hva de tror jeg vil høre, det kan være problematisk dersom relasjonen er nær.

Jeg begynte også å levere ut informasjonsskriv om min studie til bekjente, både til studenter på min egen studieretning og andre. Det var først nå jeg fikk mine to første informanter. Det kan diskuteres om dette var på grunn av bekjentskap og fordi informantene selv anser meg som en medstudent til tross for man ikke går på samme år. Det kan tenkes at noen av informantene skal ut i samme situasjon som meg selv ved å rekruttere informanter, at de hadde stor forståelse for min situasjon og ønsket og bidra ved å stille frivillig opp som informanter. Jeg valgte å gjennomføre disse to intervjuene for å komme i gang. Det kan være en utfordring i intervjusituasjon på grunn at jeg er bekjent, men samtidig hadde jeg ikke en personlig eller nær relasjon til informantene.

Siden jeg ikke er på facebook selv, sa en venninne seg frivillig til å legge ut status på hennes egen Facebook-profil. Hun postet informasjon om min studie i Facebook grupper hvor det befinner seg studenter som også selvfølgelig er medlem av Facebook. Det som skjer er at jeg får fem informanter i siste liten rett før jul som ønsker å delta i min studie. Alle informantene tar kontakt med meg på mail og vi avtaler tid og sted. Disse er personer som jeg vet hvem er, men ikke kjenner personlig, bortsett fra en informant som jeg ikke visste var fra før av.

4.3: Gjennomføring av intervjuene

Informantene som ønsket å delta i min studie hadde enten fått utdelt et informasjonsskriv eller lest om studien på Facebook. Felles for alle mine syv informanter var at de tok kontakt med meg via e-post for å gi sin samtykke for å delta i studien og for å avtale nærmere tid og sted hvor intervjuene skulle foregå. En informant leste gjennom informasjonsskrivet og vi avtalte muntlig om tid og sted. Jeg forsøkte å være tydelig på at de kunne foreslå en plass som passet best for dem hvor intervjuet kunne finne sted. Jeg foreslå å møtes i ulike kantiner på universitets campus, dersom de ikke foreslo noe selv.

Det første intervjuet fant sted på et seminarrom på universitetets campus som jeg hadde booket på forhånd, dette var etter informantens eget ønske. Siden dette var det første intervjuet jeg foretok var jeg naturlignok litt nervøs og synes nok at plassen intervjuet tok sted

var noe ubehagelig. Det følte ut som man skulle ha et avhør, men informanten var avslappet og syntes tilsynelatende ikke ut til å bære preg av miljøet vi befant oss i. Seks av syv intervju fant sted i ulike kantiner på universitetets campus. På forhånd var jeg noe bekymret for at dette kunne virke forstyrrende på intervjusituasjonen, eller at det skulle komme noen andre studenter man kjente fra før av og slå an en prat under intervju, som kunne vært et forstyrrende element og påvirket klimaet i intervjuet. Jeg var også bekymret for at bakgrunnsstøy ville medføre at det ville bli vanskelig å få med meg alt på båndopptakeren og transkribere intervjuene. Disse bekymringene syntes og være ubegrunnet. For det første var det eksamenstid for de fleste studenter derfor var det stille, rolig og få mennesker i kantina enn vanlig. Heller var det ingen kjente som dukket opp under intervjusituasjonen, slik at man kunne avholde intervjuene i fred og ro. Thagaard understreker at det kan være hensiktsmessig å studere informantene i deres egne og naturlige omgivelser. (2009: 67) Derfor valgte jeg å avholde intervjuene på universitetets campus.

4.4: Forskerrollen, nærhet og distanse

Seks av syv informanter som deltok i studien var personer tilhørerne mitt nettverk. Jeg kjente ikke informantene personlig, men var på hils med vedkommende. Inntrykket informantene har av meg fra før av kan ha påvirket intervjusituasjonen. Thalgaard stiller et viktig spørsmål innenfor kvalitativ forskning som jeg har lyst å diskutere mer inngående fordi dette kan ha innvirkning på datamaterialet; ”*Hva representerer forskeren for informanten?*” (Thalgaard 2010: 103) Til tross for at informantene og jeg ikke er på samme årsstrinn i utdanningen, er de studenter på lik linje som meg. Det kan tenkes at deres oppfattelse av intervjusituasjon ikke er preget av forsker-student, men heller er student-student. Det kan tenkes at de oppfatter meg som en ”medstudent”, deres deltakelse i denne studien kan være av deres forståelse av at det noen ganger kan være vanskelig å få tak i informanter. Dette kan medføre at relasjonen er jevnbyrdige i den sosiokulturelle kapital, men dog er det jeg som leder an intervjuet og hvordan jeg stiller formulerer spørsmål og hvilke reaksjoner jeg gir på det de svarer kan ha betydning på hvilken måte de åpner seg for meg. Hva jeg representerer for dem trenger heller ikke nødvendigvis å være som student, men heller som den personen jeg er og hva de forbinder eller assosierer av meg som person.

Noen av informantene var også nysgjerrig på min bruk av Facebook. Dette var noe jeg hadde forberedt meg på forhånd. Jeg fikk direkte spørsmål fra informantene om hvorfor jeg ikke var medlem av Facebook. I forkant av intervjuene brukte jeg tid på å reflektere om hva jeg skulle svare hvis jeg fikk spørsmål om min bruk av Facebook. Dette var nærliggende da de fleste av informantene visste hvem jeg var og det var lett for de å stille spørsmål til meg. Skulle jeg være ærlig ovenfor mine informanter at jeg ikke hadde Facebook selv, eller kunne dette påvirke intervjuet i den grad at det skapt sosial avstand og informantene fortalte meg det de tror jeg ville høre? *Ikke alle ønsker å kommunisere med en forsker de oppfatter som alliert med motparten, for eksempel i en organisasjon preget av konflikter og støy. I så fall kan dette påvirke både deltakelsen og dataene.* (Ryen 2012:91) På forhånd hadde jeg bestemt at hvis det oppstod en slik situasjon, noe som det for øvrig gjorde. Skulle jeg være ærlig for mine informanter. Jeg fortalte at jeg tidligere hadde vært medlem av Facebook, men valgte å slette meg for tre år siden fordi jeg ønsket å finne mer ut hvilket behov jeg hadde for å være på Facebook og nå var jeg finne ut hva Facebook betyr for andre. Det at jeg fortalte informantene om min egen bruk av Facebook, kan være en metodisk svakhet for mitt datamateriale. Nettopp fordi informantene kan oppfatte meg som en alliert motpart, altså en motstander av Facebook, på grunn at jeg selv ikke er medlem av Facebook. Dette kan medføre at informantene velger å holde tilbake informasjon eller at de forteller det de tror jeg vil høre underveis i intervjuet. En metodisk utfordring kan oppstå fordi informanten ønsker å fremstille seg selv i et godt lys i forhold til de verdier og holdninger forskeren innehar. (Thaalgaard 2010) *For å etablere en tillitvekkende intervjusituasjon er det særlig viktig at forskeren unngår å skape avstand til informanten. Sosial avstand kan føre til at informanten blir skeptisk til det forskeren representerer.* (Thaalgaard 2010: 104) Det at jeg fortalte informantene at jeg ikke er medlem av Facebook selv, trenger ikke nødvendigvis å være en metodisk svakhet. Det kan også skape tillit fordi jeg valgte å åpne meg opp for informantene.

Selv har jeg vært medlem av facebook fra 2007, men deaktivert kontoen min i 2012 og ikke vært pålogget i nesten tre år. Fordelen at jeg har vært medlem er at jeg kjenner til felten jeg skulle ut i, samtidig kan det være mye som har skjedd og forandret seg på tre år. Det at jeg ikke har vært medlem på Facebook på tre år har bidratt til at jeg har forsøkt i det lengste i å ta ting for gitt, men stille åpne spørsmål. Det er mye som har kunnet forandret seg hvordan medlemmer av Facebook benytter seg av det sosiale mediet. En annen ting jeg unngår ved å ikke være medlem av facebook mens jeg skriver masteren er at jeg ikke er venn eller kan se informantene online. Dette kunne vært en mulig etisk innvending, dersom jeg skulle intervju

informanter som jeg var venn med mens jeg skrev oppgaven. Dette fordi jeg ville kunne ha tilgang til informasjon om deres Facebookbruk som igjen ville kunne påvirket min tolkning av datamaterialet.

4.5: Intervjuguide

Kvalitative intervju kan kjennetegnes på forskjellig vis. En uformell tilnærming innebærer en samtale mellom forsker og informant hvor hovedtemaer er bestemt på forhånd. Det preges av lite struktur da intervjuet er åpent for at informanten kan bringe nye tema inn i samtalen hvor forskeren tar stilling til temaer underveis. (Thalgaard 2009: 89) En strukturell tilnærming innebærer at spørsmålene for intervjuet og rekkefølgen er bestemt på forhånd. (Ibid) Jeg benyttet meg av delvis strukturerte tilnærming som innebar at jeg kunne være fleksibel i forhold til rekkefølgene på temaene under intervjusituasjonen, avhengig av hva informanten selv fortalte underveis. Utformingen av intervjuguiden var preget av dramaturgisk aspekt, noe som innebærer at oppbyggingen av en intervjuguide er rettet mot utviklingen av det emosjonelle nivået av et intervju. (Thagaard 2009: 99)

Jeg begynte derfor alle intervjuene ved å gjennomgå informasjonsskrivet og opplyste hva som innebar å delta i studien og de kunne trekke seg når som helst uten å oppgi grunn.

Informantene ble også opplyst om båndopptakeren ble slått på. Alle informantene syntes tilsynelatende at dette ikke var til bry for dem og var enig med at den skulle være på. Deretter spurte jeg om de hadde noen spørsmål om studien før vi satt i gang med selve intervjuet.

Dette var for å få tydeliggjøre ovenfor informantene hva som innebar å delta i studien. jeg begynte å stille enkle spørsmål som ikke krevde så mye refleksjoner. Det kunne for eksempel være spørsmål som "Hvilke sosiale medier er du medlem av?" "Hvorfor ble du medlem av facebook?" Dette var for å for å unngå en brutal start på intervjuene, slik at informantene skulle føle seg trygge og ikke truet med harde spørsmål.

4.6: Ethiske betraktninger

Informert samtykke betyr som nevnt at de som deltar i forskningen, har rett til å vite at de blir forsket på, og at de har rett til å få informasjon om selve forskningen eller prosjektet. (Ryen 2012: 208) Aktuelle informanter som ønsket å delta i studien fikk enten tilsendt informasjonsskriv via e-post, eller gitt personlig før intervjuet startet. Alle informantene ble både orientert skriftlig og muntlig før vi satt i gang med intervjuene hva som innebar å delta i studien og at båndopptakeren. Dette var noe som ikke var problem for noen av informantene.

Konfidensialitet for å beskytte den utforskedes privatliv og identitet blir alltid vektlagt. Leseren skal ikke kjenne igjen identitet og lokalisering. (Ryen 2012: 209) For å ivareta etiske retningslinjer som anonymiteten til informantene blir jeg å benytte meg av fiktive navn i oppgaven som Hanne, Karen, Marte, Lena, Petter, Karl og Anders. Jeg har også valgt å transkribere på bokmål, hvor jeg ikke tar hensyn til dialekt da dette kan være gjenkjennelig. Utfordringen med å transkribere til bokmål er at enkelte dialektord ikke lar seg omskrive til bokmål og derfor uteblitt. Av hensyn til anonymitet vil jeg heller ikke gjengi hva de ulike informantene studerer eller opplyse hvor i landet de kommer fra.

5: *Hvordan bruker unge voksne Facebook?*

I analysekapittelet skal jeg svare på problemstillingen *Hva slags arena Facebook er for unge voksne?* Ved å vise til informantenes refleksjoner og tanker om hvordan dem bruker Facebook og hvilken betydning Facebook har for dem. Hvordan unge voksne bruker Facebook var det spesielt tre hovedfunn i mitt empiriske datamaterialet som var særlig fremtreden som jeg ønsker og vektlegge og trekke frem i analysekapittelet for videre drøfting i lys av sosiologisk teori. Informantene er stort sett pålogget til hele tiden. Selv om de ikke nødvendigvis sitter på Facebook i flere timer i strekk, er de jevnlig innom å sjekker Facebook flere ganger i løpet av dagen. Videre gav de uttrykk for at Facebook er en naturlig del av hverdagen. Det er bare noe de gjør automatisk. Et sted de bare er, uten å tenke nøye over det. Et tredje funn er hvordan de bruker Facebook for å presentere seg selv. De er de legger ut minst mulig bilder og statuser og er veldig bevisste på hvilke inntrykk man kan gi av seg selv til andre på Facebook.

5.1: Alltid pålogget

Nevnt innledningsvis viser forskning at nordmenn bruker mye tid på sosiale medier. *Ifølge TNS Gallups undersøkelse Social Media Tracker oppgir 92 prosent i aldersgruppen 15-29 år at de er innom Facebook daglig. Nesten en fjerdedel er innom Facebook fem til ti ganger per dag.* (Bjørnstad og Tornes, 2014: 22) Mine funn samsvarer med forskningen som viser at nordmenn bruker mye tid på Facebook. Samtlige informanter beskriver at de er pålogget Facebook nesten hele tiden. Det er ikke nødvendigvis at de bruker nettstedet aktivt i strek hele dagen, men er jevnlig innom å sjekker Facebook flere ganger i løpet av dagen. Det at Facebook er tilgjengelig på mobilen medfører at de ikke avhengig av datamaskin for å sjekke Facebook, bidrar til at man er tilgjengelig på Facebook store deler av dagen. Tilgjengeligheten på Facebook kan ha sin pris, det kan by på utfordringer at Facebook stjeler konsentrasjonen og er en tidstyv. Hanne gir uttrykk for at hun ofte er inne å sjekker Facebook på mobilen i løpet av en dag.

Hanne: Det er liksom en del ganger i løpet av dagen. Like mange ganger som jeg er på mobilen. Det er ikke så langt unna for å si det slik. Får man en oppdatering så sjekker man jo det. Det er ganske mange ganger.

Karl bruker Facebook veldig mye fordi han er pålogget stort sett hele tiden. Han forklarer at han ofte er innom å sjekker hva som skjer på Facebook og se hva sine Facebookvenner gjør.

Karl: *Nei jeg er pålogget nesten hele tiden. Kanskje ikke absolutt hele tiden men veldig mye. Det blir med at du skal sjekke hva som skjer på Facebook også hvis du er i eksamens lesningen så burde du kanskje ha helst max fem minutter, men så skal man se hva enda flere folk gjør og snakke med noen.*

I likhet med Karl er også Marte pålogget Facebook hele tiden. Det at hun har Facebook tilgjengelig på telefonen medfører at hun sjekker Facebook konstant i løpet av en dag.

Marte: *Jeg bruker for det meste telefon. Jeg er alltid pålogget Facebook egentlig. Jeg logger aldri av, verken på telefon eller data. Telefon har jeg jo hele tiden og sjekker egentlig konstant. Når jeg har mulighet til å sjekke så sjekker jeg. Ikke at jeg finner noe særlig interessant, men det gjør jeg nå likevel og bruker pc når jeg har tilgang til den, men tar ikke den med overalt.*

I boken "liker, liker ikke" av Enjolras B, m. flere. Viser de også til funn som underbygger at unge voksne bruker mye tid på Facebook;

Mange bruker Facebook aktivt; de færreste skaffer seg konto for deretter å la den ligge brakk. Halvparten av de som har en Facebook-konto sjekker den flere ganger hver dag eller oftere. Hele seks prosent sier at de er konstant pålogget. (Enjolras et al., 2013: 47)

Å være pålogget Facebook store deler av dagen kan tolkes som et uttrykk som en vane eller en rutinemessig handling. *All menneskelig aktivitet er underlagt vanedannelse.* (Berger et al., 2000: 69) Dersom individer gjennomfører gjentakende handlinger på samme måte over lengre tid, uten anstrengelser og nøye overveielser, er det snakk om vanedannelse. (ibid)

Med hensyn til den betydning mennesket legger i sine handlinger, gjør vanedannelsen det unødvendig å definere hver enkelt situasjon på nytt, skritt for skritt. Mange forskjellige situasjoner kan innordnes i på forhånd gitte definisjoner. På den måten

kan man forutse de handlingene som skal foretas i slike situasjoner. (Berger et al., 2000: 70)

I denne sammenhengen kan det tolkes at Facebook er blitt en integrert del av hverdagsaktivitetene til unge voksne.

5.2: Et sted man bare ”er”

Hvilken betydning Facebook har for mine informanter er det gjennomgående at de opplever Facebook noe som bare er der som de forholder seg til uten å tenkt nøye over det. Bruken av Facebook skjer automatisk og det tas for gitt. Sitatene fra Lena og Hanne kan være et bidrag for å illustrere dette.

***Lena:** Vet ikke. Det er slik automatikk egentlig. Åpne dataen og går automatisk inn på facebook. Så bare nei skulle jo ikke inn på facebook. Jeg trur det er slik, nei vet ikke hvor mange år det blir nå. 6-7 år med facebook. Altså visst det skjer noe så er det jo på facebook. Har du sett facebook? har du sjekka? Så du det han la ut? Så du han merket deg i den der? Også, bla bla bla bla. Det er helt automatikk. Også blir det sånn og alle disse gruppesamtalene. Alt sånn. Du går jo inn å sjekker. Det er alltid noen som bare har lagt ut noe nytt sant. Det skjer ting inne der hele tida. Altså du kan gå innom der mellom et minutt og så er det fortsatt fem, seks hendelser som har skjedd på den der newsfeeden din. Så jeg blir helt avhengig, må sjekke den hele tida.*

***Hanne:** Det er kanskje en slik greie man tar litt for gitt. Tenker liksom ikke mye over at det betyr så sykt mye i livet mitt. Om jeg skulle slettet profilen så tror jeg hadde følt meg litt isolert på en måte.*

Lena gir uttrykk for at hun bruker Facebook automatisk. Hanne erfarer Facebook noe som hun tar for gitt. For både Hanne og Lena er bruken av Facebook noe dem gjør uten å tenke over det, det kan tolkes som at Facebook er blitt til en integrert del av deres hverdag. Det kan være med å underbygge at forskjellene mellom å være online og offline ikke nødvendigvis er klare og entydige. Jeg tolker det dithen at det virtuelle fellesskap med utgangspunkt i Facebook er et vanlig sted som er integrert i det sosiale fellesskap offline. Det kan

sammenfalle med Gotved som betrakter cyberspace som et alminnelig sted som er integrert i det sosiale fellesskap. (Gotved, 2000: 9) Det kan betegne et avdramatiserende perspektiv på teknologi, hvor handlingsmuligheter i fysiske og virtuelle områder betraktes på samme måte i forhold til interaksjoner og fellesskapformer. (Gotved, 2000: 7)

5.3: Minst mulig bilder og statuser

På Facebook kan man ta regi over hvordan man velger å fremstille seg selv online. Eksempelvis kan man velge profilbilde, statusoppdatering, hva man kommenterer eller liker. Samtlige syv informanter gav uttrykk for at de velger å fremstille seg selv mest mulig anonym og publiserer minst mulig bilder og statuser på Facebook. Noen fortalte at dette var på grunn av frykt på hvordan andre oppfattet dem. Slik at andre ikke skulle ha forutinntatte meninger. På den andre siden var det flere som gav inntrykk at man kunne få vite mye om andre personer gjennom Facebook. Marthe ønsker ikke at andre skal ha forutinntatte meninger om henne gjennom Facebook, derfor publiserer hun ikke så mye.

Marte: Jeg prøver å være anonym. Å ikke legge ut for mye av meg selv. Jeg synes det er greit at visst folk har lyst å bli kjent med meg så kan de gjøre det person til person. Ikke bare gå inn på Facebook å sjekke hvilke interesser og slike ting, det synes jeg kan holde for meg selv også liker jeg ikke at folk har forutinntatte meninger om meg før de har truffet meg.

Det at Facebookprofilen er tilgjengelig for andre Facebookvenner spiller en sentral rolle hvordan man presenterer seg selv. Det er ikke tilfeldig hva man legger ut eller eventuelt ikke velger å publisere fordi er opptatt av hvilke oppfatninger og reaksjoner andre Facebookmedlemmer har av dem. Dette kan forsås i sammenheng med Goffman som hevder at under en opptreden på frontstage er det et publikum tilstede som følger med på din opptreden. Derfor vil individer være opptatt å kontrollere inntrykk av seg selv til andre for å unngå at en opptreden ikke blir ødelagt. (Goffman, 1992: 173)

Marte: Ehh, de fleste er som meg. De legger ut minst mulig egentlig. Deler minst mulig om seg selv og kommenterer minst mulig egentlig fordi de ikke vil ha negativ tilbakemelding.

I: Hvordan oppfatter andre deg på facebbok? Tenker du over det?

Marte: Ja selvfølgelig. Det er nesten bare det jeg tenke over. Derfor jeg ikke gjør det i det hele tatt, fordi jeg vil ikke at folk skal ha ei oppfatning av meg. Nei hvordan andre oppfatte meg? Nei jeg vet ikke. Har ikke så mye ute om meg selv. Så Kanskje litt anonym, men det er slik jeg vil det skal være.

Marte er veldig bevisst på hvordan hun presenterer seg selv på Facebook. Hun legger ut verken status eller bilder for å unngå at andre skal ha en oppfatning av henne. Hun ønsker å fremstille seg selv mest mulig anonym fordi andre ikke skal kunne stå i en posisjon til å være dømmende ovenfor henne. Petter og Anders publiserer heller ikke mye på Facebook. Petter legger ut et bilde i av og til en sjelden gang, mens Anders skjuler mest mulig for omverden på Facebook. Han ønsker ikke at alle skal vite alt.

Petter: Nei selv så legger jeg ut ikke så veldig mye, et og annet bilde. Ingen videoer foreløpig. Det varierer veldig hvor lang tid det tar imellom dem.

Anders: Det er vel en slags identitet. Det er en identitet fordi folk les det som en. Jeg kan brånekte så mye jeg vil, men folk les det jo av som et uttrykk som meg. Så jeg har ikke så mye valg gjennom å være en frivillig. Så det er jo en slags, men nå tenker jeg å skjule mest for omverden. Jeg har aldri nære forhold på facebook. (..) Jeg vil ikke at alle skal vite alt.

Sett i sammenheng med Goffmans begrep om fasade kan en anonym, forsiktig, diskre og en bevisst presentasjon av seg selv i det virtuelle fellesskap være en måte å opprettholde sin fasade som Goffman beskriver som uttrykksmidler av fastlagt type som bevisst eller ubevisst tas i bruk av en person under opptreden på frontstage. (Goffman, 1992: 27)

Bortsett fra at forskjellige rutiner kan ta i bruk samme fasade, bør man merke seg at en bestemt sosial fasade har lett for å bli institusjonalisert med hensyn til de abstrakte, stereotype forventninger man stiller til den, og den vil få en fasttømmret betydning i seg selv, uten sammenheng med de spesielle oppgaver som utføres under dekke av denne fasaden til enhver tid. Fasaden blir "kollektiv", den får en selvstendig eksistens.

(Goffman, 1992: 31)

En mulig tolkning av at samtlige informanter publiserer minst mulig bilder og er forsiktige med hva de legger ut, kan være at det eksisterer normer på Facebook blant unge voksne hvordan man skal opptre i det virtuelle fellesskapet ved å ikke publisere for mye av seg selv som de tilpasser seg og etterlever. Det kan tolkes dithen at forholdet mellom jevnaldere bidrar til å opprettholde en felles norm for unge voksne for hvordan man skal framstå for hverandre i det virtuelle fellesskapet. Det etableres en kollektiv fasade som eksisterer selvstendig blant unge voksne på Facebook.

Mine empiriske funn står i samsvar til rapporten om medieutviklingen i Norge, Medieåret 2013-2014. Medieutvikling i Norge: Fakta og trender skrevet av Bjørnstad og Tornes. De viser til at en stor andel av Facebookbrukere (40 prosent) at både de selv og vennene legger ut færre statusoppdateringer enn før. De peker på at noe av forklaringen kan være at aktiviteter på Facebook handler mer om kommunikasjon med venner enn å oppdatere status. (Bjørnstad og Tornes, 2014: 27)

En tredjedel av de unge brukerne (15-29 år) oppgir at de ikke har lagt ut kommentarer, bilder, linker eller lignede den siste uken. Under tolv prosent sier de har lagt ut innhold mer enn fire til fem ganger den siste uken, mens over halvparten oppgir at de bruker chattefunksjonen til Facebook minst hver dag. For eldre brukere er det mer vanlig å legge ut innhold flere ganger i uken, og her er chattefunksjonen ikke like mye brukt. (ibid)

Bjørnstad og Tornes rapport kan illustrere et eksempel på hvordan forholdet til jevnaldere kan komme til uttrykk på forskjellige måter blant ulike aldersgrupper i hvordan man bruker Facebook. For unge voksne spiller det også en stor rolle at man ikke publiserer for mange bilder eller statuser. Ivar Frønes illustrerer også et eksempel hvordan Facebook kan ha forskjellig betydning. *Både mor og fjortisdatter kan være på Facebook, men Facebook fyller ulike funksjoner i deres liv. (Frønes, 2011: 124)* I tillegg til å presentere seg mest mulig anonym på Facebook er det også gjennomgående for mine informanter at de verken publiserer bilder eller statuser som kan gi et dårlig inntrykk til andre. Hva som publiseres av bilder og statuser er ikke tilfeldig for mine informanter. Det er nøye og gjennomtenkt hvordan man velger å fremstille seg selv fordi det er et publikum tilstede som følger med på deres opptreden.

Hanne: Nå er det sjelden jeg legger ut ting. Det er som regel de nærmeste vennene man tenker på, også tenker man ikke må fremstilles teit for alle andre som ser det også, man må tenke hva man skriver og hva man legger ut.

Karen: Ja absolutt. Jeg vil jo ikke. Du legger ikke ut noe som setter deg selv i et dårlig lys. Så jeg legger ikke ut så mye lengre. Det er jo noen bilder her og der. For det første legger man ikke ut stygge bilder av seg selv også legger man ikke ut de verste drikkebildene. Ja man har jo noen standarder. Så har jeg jo hele slekten min på facebook, så må jo tenke på det også.

Å spille en rolle krever iakttagere, hvilket innebærer at det er publikum tilstede. I følge Goffmann er fasade uttrykksmidler som er bevisst eller ubevisst tas i bruk under en opptreden på frontstage. (Goffman, 1992:27) En opptreden på Facebook i det virtuelle fellesskap gir muligheter til å både gi og avgi inntrykk av seg selv til andre facebook medlemmer. (Goffman, 1992:12) Informantene er veldig bevisste over sin egen selvpresentasjon på Facebook. Dette kan sees i sammenheng med Goffman at dersom det er et publikum tilstede ønsker man de inntrykkene man gir av seg selv skal være troverdige. (Goffman, 1992: 12) Karen understreker at en ikke publiserer bilder av seg selv som setter en selv i et dårlig lys, dette illustrerer hun ved å ikke legge ut stygge bilder eller de verste bilder fra fest. I tråd med Goffmann kan det tolkes at Karen ønsker å styre inntrykkene hun gir av seg selv til andre . Samtlige informanter tar høyde for hva de publiserer på Facebook nettopp fordi det er publikum tilstede som kan følge med deres opptreden i det virtuelle fellesskap.

Hanne: Man vil kanskje bare gi et godt inntrykk. Å gi et lite innblikk hva eller hvem man er, men det er ikke så lett.

I: Hvorfor blir det så vanskelig da?

Hanne: Man vil ikke dele ut for mye eller for lite. Det er litt vanskelig å skulle lage en slags CV til hvordan man er. Ja det er vell det og ikke legge ut for mye personlig eller ting som kan skade hvordan du fremstiller deg.

I: Er folk generelt opptatt av hvordan man fremstiller seg selv?

Hanne: Ja det tror jeg. Veldig mange som er innom facebook og det er førsteinntrykket du får av en person, men det er litt i varierende grad. Noen som bryr seg veldig mens noen som kanskje har et fire år gammelt profilbilde, så kanskje ikke er så opptatt av det, men folk er jo opptatt hvordan andre ser på deg.

Informantene uttrykker at de er diskre og forsiktige på hva de publiserer av bilder og statuser på Facebook, samtidig som de er meget bevisste at dem ikke presenterer seg selv i et dårlig lys på Facebook. Dette kan være et uttrykk for jevnalderkulturen som eksisterer på Facebook for unge voksne. I artikkelen "Generasjonskløfta som forsvant" tar forfatterne Tormod Øia og Viggo Vestel utgangspunkt i empiriske funn fra Ung i Oslo undersøkelsene over tre år: 1996, 2006 og 2012 som indikerer at ungdom i Norge er blitt mindre opprørske og opposisjonelle og at generasjonskløfta er blir betydeligere mindre. (Øia og Vestel, 2014: 99)

Det at informantene i min studie unngår å sette seg selv i et dårlig lys, eksempelvis ved å ikke publisere de verste fest og drikkebildene, kan tyde på at unge voksne er opptatt av å fremstå som ordentlige. Det kan sees i sammenheng med den eksisterende ungdomskulturen som de allerede er en del av offline. Å opptre forsiktig og ikke stikke seg frem, samt være reflektert over sin egen selvpresentasjon i det virtuelle fellesskap kan på kan være et uttrykk for jevnalderkulturen blant unge voksne i det sosiale liv som gir gjenklang i det virtuelle fellesskap. Gunnar Aakvaag beskriver unge voksne i dag som har vokset på åtti og nittitallet som *generasjon lydig*. En seriøs og ordentlig generasjon som drikker, røyker og ruser seg mindre. Debuterer senere seksuelt og tar trygge utdanninger, mens de lever et superhektisk liv på sosiale medier. (Aakvaag, 2013) Ved å fremstille seg mest mulig anonym og er bevisste og reflekterte hvordan de opptrer i det virtuelle fellesskap kan det også antydes at de verken er opprørske eller opposisjonelle online så vel så offline. Dette kan tolkes dithen at livet offline flyter over i online, noe som sammenfaller med Gotved perspektiv om avdramatisering. (Gotved, 2000)

Sett i sammenheng med digital dannelse i skolen skiller mine empiriske funn fra rapporten til Brandtzæg og Lüders som ble gjennomført tre år etter at LK06 og digitale ferdigheter ble innført i skolen. Deres funn viste at bruken og bevisstheten av personvern innstillinger var diffus blant Facebookbrukere. Mitt empiriske grunnlag vil verken kunne trekke noen slutninger eller generaliseres. En mulig tolking vil kunne være at innføringen av digitale ferdigheter i skolen har bidratt til en økt bevissthet om bruken av personvern i sosiale medier, da skolen har en allmenndannende rolle. Som for øvrig kan sees i sammenheng med den økte bevisstheten til bruk av sosiale medier i samfunnet generelt.

6: Hvilken betydning har Facebook for unge voksne?

I empirien kom det også frem at Facebook har flere og ulike betydninger for unge voksne som jeg ønsker å trekke frem og belyse nærmere. Facebook bidrar til å opprettholde og ivareta det sosiale nettverket, hvor det også innehar praktiske funksjoner hvor man kan planlegge og organisere sin fritid. Samtidig som det bidrar til tilhørighet mellom jevnaldere.

De bruker også Facebook for å være sosial med andre, samtidig som det fremkommer at informantene har et ambivalent oppfattelse hva de legger i betydning av å være sosial. De uttrykker også at Facebook kan være en betryggende ting å gjemme seg bak i sosiale situasjoner ansikt-til-ansikt.

6.1: Opprettholde nettverk

En sentral betydning som informantene utdyper er at Facebook brukes for å opprettholde sitt sosiale nettverk. Det er gjennomgående at Facebook hjelper de å ivareta eksisterende sosiale relasjoner som er offline. De bruker Facebook for å holde kontakt med mennesker de ellers ville hatt vanskelig å ha kontakt med, det kan være sekundære relasjoner som ikke er så nær. I forskningsartikkelen "*The benefits of Facebook Friends: social capital and college students use of online social network sites*" er det funn som viser til at utvalget i deres undersøkelse som var studenter primært bruker Facebook for å opprettholde eksisterende offline relasjoner, imidlertid var det en svak tendens at studentene brukte Facebook mer for å møte nye mennesker i forhold til de som er eldre eller yngre. (Ellison et al., 2007: 1155)

I: Hva betyr facebook for deg?

Petter: Det betyr å holde kontakt med folk man ellers ville ha vanskelig å holde kontakt med.

I: Enn hva er din grunn til at du fortsatt er medlem av facebook?

Karl: Nei det er lett og følge med på ting. For eksempel hvis du er med på forskjellige grupper der. Og så har jeg fryktelig mange venner på facebook som jeg kan holde kontakt med der som jeg ikke nødvendigvis ser så ofte ellers. Og da er det greit og snakke med dem på facebook hvis jeg føler for det. Det er veldig enkelt å ta kontakt. Det er det jo.

Petter: *Jeg ble nå der for å ha kontakt med folk som var der, både nye og gamle kjente.*

I: *Hvilken betydning vil du si facebook har for ditt sosiale nettverk?*

Anders: *Større enn jeg liker å innrømme, på en måte. Jeg har flyttet ganske mye, det er den eneste måten jeg klarer å holde kontakt på.*

Lena: *ehhh, jeg synes det er veldig koselig. Jeg synes det er veldig egentlig. Fordi du blir på en måte inkludert i et liv du vanligvis ikke ville blitt inkludert i holdt på å si. For de vennene jeg gikk på ungdomsskolen eller videregående har jeg ikke kontakt med sånn egentlig. Det er liksom: Åja så flott han har fått seg kjæreste, så koselig at de er i USA. Så det er litt kjekt å se hva de gjør. Det er kanskje slik jeg møter de en gang i året. Og det er max. Så det er litt kjekt å se. Åja det så eg på facebook (ler).*

I: *Hvilken betydning har facebook for ditt sosiale nettverk?*

Karen: *Slik som det er nå har det ganske stor betydning fordi jeg er så langt unna familien og venner hjemmefra. Så jeg er egentlig veldig avhengig av facebook for å klare å opprettholde kontakten med veldig mange dem. Slik som nærmeste familie og nærmeste venner som man ringer går det fint med uansett, men for å opprettholde kontakt med de man ikke gjør det med, så er facebook veldig viktig. Man får ofte den der at man bare kan snakke der. Så bare: Hei hvordan går det med deg?. Man har kanskje en større terkel til å ringe. Så tror egentlig det er ganske viktig, å få med seg alle arrangement og ting som skjer i grupper.*

Ifølge Skog (2008) bidrar Facebook med kunnskap om klassekamerater og venner en har glemt man hadde. Det kan sees i sammenheng med at terskelen for å ta kontakt ved å ringe eller sende melding er mye høyere. Videre peker hun på at en forklaring på Facebook-suksessen er reunionelementet, men også har nettsamfunnet signaliserer eksklusivitet fordi en må være invitert for å komme på vennelisten til en person. (Skog, 2008: 52)

Det fremkommer i denne studien at Facebook også spiller en sentral rolle for respondentene når det gjelder planlegging og organisering av sin egen fritid. Facebook tilbyr en rekke applikasjoner som bidrar til å planlegge på en effektiv måte.

***Marte** Det har ganske stor betydning i og med at jeg er såpass avhengig ut av det. For å følge med i verden føle jeg for eksempel arrangementer skjer i byen, ting og gjøre, og treninger og slike ting, men jeg er ikke helt fornøyd med at jeg er såpass avhengig. Skulle gjerne ønske jeg kunne distansere meg litt mer fra det og ikke ha det så tett innpå hele tiden. Fordi jeg mener at nå for tiden er man veldig flink til å distrahere seg selv konstant. Det skal alltid være noe som skjer, enten så er det facebook, tv eller film. Et eller annet. Det må være det må alltid være noe som går. Man får nesten ikke sjansen eller tid til å tenke over ting og reflektere litt over ting som mange ganger kan være viktigere enn det man leser på facebook.*

***Anders:** Vanligvis, forhåpentligvis organisere jeg alt av treninger gjennom facebook. Jeg er medlem av et par klubber, idrettsklubber. Så organiserende en del der. Så organisere jeg. Det er egentlig det jeg må gjøre da. Holde kontakt med gamle venner, men mesteparten av tiden går til å sose bort. Prate skit med folk og se hva andre gjør. Det er ikke nødvendigvis, se hva andre. Det er egentlig en hjernedød aktivitet. Det er ikke noe skulle ønske jeg brukte tid på. Jeg kunne sikkert gjort noe mer fornuftig. Som å vaske opp eller vaske klær eller noe sånt, men ofte blir jeg sittende.*

***Karen:** : Eh, jeg tror hvis jeg ikke har vært medlem hadde jeg følt at det var mye jeg ikke hadde fått med meg. For eksempel blitt invitert til arrangement og slike ting. man blir ikke utenfor, men kanskje at man kan føle seg litt utenfor, at det er mye man ikke får med seg. man kan jo fortsatt sende meldinger men det er jo litt lettere på facebook. Jeg tror først og fremst at man får med seg alt.*

Det er gjennomgående for informantene at de er medlem i ulike lukkede grupper, eksempelvis jobbgrupper og fritidsgrupper som bidrar til å organisere hverdagslivet. I undersøkelsen til Skog (2012: 56) fremkommer at unge voksne/studenter benytter seg først og fremst av de sosiale applikasjonene i Facebook.

6.2: Kontakt med jevnaldere

Betydningen hva respondentene legger i en likes er varierende. På den ene siden opplever de glede og tilfredshet ved å få likes fra sine Facebookvenner. På den andre siden uttrykker de at like egentlig ikke har så stor betydning, det understrekes at det ikke har like stor betydning som tidligere da de var yngre.

***Hanne:** Ehh, altså jeg tenker mer slik at det er hyggelig hvis noen liker også er det ikke noe gøy hvis noen ikke liker, men det er ikke slik at jeg går rundt å synes at 40 likes er litt for lite. Det er ikke slik at jeg bryr meg så veldig da. Hvis det er en person som du ikke kjenner så godt som liker bildet ditt, er det veldig hyggelig da.*

***Anders:** Å få likes, før så var det litt morsomt å få likes, men nå er det ikke så viktig lengre.*

***I:** Hvorfor er det ikke så viktig lengre?*

***Anders:** Livet går videre uten. Det har ikke så stor forskjell. Når jeg tok de der avtidene mine på facebook eksamenstiden, så er livet er like fint likevel. De folkene som er rundt meg, er fremdeles rundt meg. Jeg har ikke død. Så viktig kan ikke facebook være. Jeg tenker Jesus, man kan ikkje la ei nettside diktere hva jeg skal synes om meg selv eller ikke. Det synes jeg er for smalt alstå. Jeg kan ikke la min selyfølelse være bestemt av en intensive i en vare. Det går ikke. Det er urimelig.*

Anders understreker at likes hadde større betydning for han da han var yngre. Han poengterer at likes ikke er så viktig for han lengre, det fremkommer at betydningen av likes er ikke det samme som det engang var. Det er hyggelig med likes, men informantene gir uttrykk for at de verken er tenker veldig nøye over å få likes eller at det er veldig viktig for dem. På den andre siden var også gleden av å motta likes er noe som også gikk igjen hos mine informanter. De beskriver en positiv følelse hvor andre mennesker bryr seg og at andre legger merke til og ser deg. Dette underbygges i Facebookundersøkelsen fra 2012 av Berit Skog. 90 % av deltakerne fra hennes Facebookundersøkelse svarer ja på påstanden: ”Jeg blir glad når venner ”liker” meldinger og bilder jeg legger ut”. (Skog, 2012) I følge Skog har medlemmer av Facebook en positiv holdning og erfaring til liker-knappen. Dette anser hun som en sosial funksjon som hun betegner som en hyggelig gest som åpner opp for gjensidig tjeneste. (ibid)

Marte: *Jeg merker det jo selv at jeg blir glad når jeg får likes hvis jeg skifter profilbilde eller et eller annet slik.*

Karen: *Det er sikkert en selvtillitboost. Man vil jo. Det vet jeg jo selv, når jeg legger ut noe vil jeg ha mest mulig likes. Det er jo på en måte en grunn til man legger ut. Man vil jo at folk skal legge merke til det, hvis ikke hadde man ikke lagt det ut.*

Lena: *Du får en følelse at folk bryr seg. De ser deg på en måte. Altså hadde jeg lagt ut et bilde av meg selv og fått 50 likes så hadde det vært litt slik: Å så stas, folk syntes det var fint liksom. Hvis jeg hadde fått 2 likes hadde det vært litt slik: okei... (ler).*

Ivar Frønes viser til jammaldergruppas økte betydning i sosialisering og dannelsesprosessen. (Øia og Vestel, 2014) *Generelt er det rimelig å si at fra og med tidlig ungdomsalder forstås de jevnaldrende som de dominerende signifikante andre, siden vi her står overfor frigjøring fra familien og voksensamfunnet. (Frønes 1994: 48 i Øia og Vestel, 2014: 111)* Facebook kan ha betydning for unge voksne i den grad at det er en sosialiseringarena hvor de kan få tilgang på anerkjennelse og bekreftelse fra signifikante andre, i denne sammenheng er det snakk om jevnaldrende som også er medlem av Facebook.

Noe annet som var særlig fremtredende i datamaterialet som kan være med å besvare hvilken betydningen Facebook har for unge voksne, er at mange andre jevnaldrende befinner seg på det sosiale mediet. Å melde seg inn i facebook er bare noe man gjør fordi alle andre er medlem av facebook, uten at de ikke nødvendigvis tenkte noe nøyere over det. Berit Skog beskriver vennskap som et livsfaseprosjekt, da venner ansees som en viktig ressurs for tilhørighet og støtte hvor Facebook kan bidra til denne logistikken. (Skog, 2008: 53) *Når venner og jammaldrere er på Facebook eller andre nettfora, blir disse mediene en sentral formidlingskanal for hva som ellers skjer i ungdomsverden. (Boyd 2014 i Øia og Vestel, 2014: 118)* Det kan oppleves som store sosiale omkostninger for enkelte unge å ikke være tilstede på Facebook, konsekvenser kan oppstå i former for avhengighet og nye måter å pleie vennskap. (Øia og Vestel, 2014: 118)

Karl: *Nei altså, alle andre hadde jo facebook, så da tenke jeg også at jeg måtte få meg facebook.*

I: *Hvem er alle andre?*

Karl: *Nei alle andre er venner familie og slekt og slike ting. også var det veldig populært med facebook en periode, så følte jeg måtte ta del i det fellesskapet.*

Hanne: *Jeg husker ikke helt. Det var i åttende klasse. Så alle hadde det. Det var en ny greie, alle hadde det. Jeg tenkte ikke så mye over det.*

Karen: *Jeg husker nesten ikke hvorfor, men alle var jo medlem av slike plasser. Det var bare slik det var. Det var ingen spesiell grunn til man meldte seg inn, det var bare fordi alle var medlem på nettby så facebook.*

Lena: *: Nei det var vel slutten i tiende klasse. Alle hadde det. Også hadde vi sånn, vi var på biip eller hva det var for noe før. Så skifte alle sammen til facebook, så da måtte jeg skifte til facebook selvsagt. Ier Så da, så det ble det var vell i 2007, mener jeg starta med facebook, at e blei medlem. (...)ja det var vennene mine som plutselig. Det ble jo så stort plutselig sant. Alle var jo medlem av det så, så var det tre av vennene som skifta. Så da ble det jo, Alle måtte jo skifte.*

Det at Facebook er spesielt populært blant unge voksne/studenter finner man også i Berit Skogs forskning;

Dette kan sees i lys at venner er spesielt viktig for denne gruppen, De har vanligvis flyttet hjemmefra og ofte til et nytt sted for å søke jobb eller ta utdanning. Da blir venner er en viktig ressurs. Facebook blir et tidsriktig svar på Friends-generasjonens behov for sosial tilhørighet. (Skog 2007 i Skog, 2008: 51)

Insentiver og betydningen for å være medlem av Facebook er på grunnlag at andre jevnaldere også befinner seg på det aktuelle nettstedet.

6.3: Gjør deg sosial, men...

Det er gjennomgående for mine informanter at de bruker Facebook for å være sosial sammen med andre, men samtidig er informantene av oppfattelsen at det å være sosial sammen med andre på internett er ikke det samme som å være sosial ansikt-til-ansikt.

På den ene siden gir flere informantene uttrykk for at det er sosialt å være på Facebook fordi det er lett å holde kontakt med andre mennesker. På den andre siden er det gjennomgående at de kan oppleve Facebook som usosialt fordi sosial kontakt via Facebook kan erstatte sosiale møter ansikt-til-ansikt. Å logge seg på Facebook mens man sitter sammen med andre mennesker i sosiale fellesskap ansikt-ansikt, kan oppfattes usosialt for de som er tilstede. Anders betegner det å være sosial på Facebook som en annenrangs sosialitet. For han er ikke det å være sosial på Facebook noe som er fullverdig fordi man kan bare være sosial til en hvis grad på Facebook.

I: Er det sosialt å være på Facebook?

Anders: En slags annenrangs sosialitet. Går det ant å si det? Man kan være sosial til en viss grad, man kan være sosial hvis man sitt på do omså. Sånn sett er det jo greit, men det er veldig annenrangs tenker jeg, hvis man sitt sammen med masse folk rundt et bord å prate så blir samtalen kjedelig, så putter man heller fram telefonen for å sitte på facebook.

Marte opplever facebook som en lettvent løsning for å holde kontakt med andre mennesker fordi det er lett å avtale og møtes på internett. Hun sikter til at det noen ganger kan gå på bekostning av å møtes ansikt-til-ansikt. Hun opplever både fordeler og ulemper ved å være sosial på Facebook, hun er ganske ambivalent i sin beskrivelse. For henne gjør Facebook det lettere å være sosial samtidig som det kan gjøre det vanskeligere.

I: Hva det betyr for det for deg at ditt sosiale nettverk er på facebook?

Marte: Det er jo både fordeler og ulemper med det. Det er jo ganske enkelt. Folk er jo tilgjengelig hele tiden og lett og få tak i og slike ting, men samtidig synes jeg det ødelegger det sosiale samtidig som at det gjør det lettere. Jeg vet ikke hvordan jeg skal forklare det.

I: ja kan du utdype det?

Marte: *Ja ehh fordi jeg mener at en viktig del av å sosialiseres er å treffe folk og avtale ting og ta det litt mer på sparket. Men hvis man har det der med sosiale medier så blir det ofte at man ikke møtes ikke gidder å finne på ting. At man bare kan ta det over Facebook. Og man trenger ikke treffes for å finne ut hva man skal gjøre eller avtale ting. En lettvinnt løsning, som jeg syns ødelegg litt det der. Det blir litt mindre sosialisering. Man blir litt ensom selv om man egentlig har folk rundt seg hele tiden.*

Marte beskriver en ensomhet til tross for at man har folk rundt seg hele tiden. Det eksisterer et publikum på Facebook hele tiden, hvor en opptreden i det virtuelle fellesskap blir til gjenstand for et publikum som er tilgjengelig hele tiden. Marthe beskriver at Facebook bidrar til en lettvinnt løsning for å ha kontakt med andre mennesker kan medføre at man ikke trenger å treffe andre mennesker fordi man kan avtale og snakke om det meste via Facebook.

I: *Er det sosialt å være på facebook?*

Karen: *Det kommer litt ann på. Hvis man er hjemme alene for eksempel, så kan det være litt sosialt for du får snakket med andre folk, men hvis du er i en setting med andre folk og bare sitt på telefon eller pc og snakke med folk som ikke er der, blir du asosial for den gruppen du er sammen med. Og det kan være veldig dumt. Men synes det er veldig greit og bruke det sånn hvis du er hjemme og skal komme i kontakt med noen ja for å møtes eller sånne ting. men ja jeg tror det kan bli brukt for mye også, slik at man blir asosial i det virkelige liv.*

Det Karen beskriver er at når hun er hjemme alene opplever hun Facebook som en sosial arena fordi hun kan komme i kontakt med andre mennesker for samtale og avtale for å møtes, men dersom man prater med mennesker som ikke er tilstede blir man asosial for den gruppen man er sammen med ansikt-ansikt. Det Karen beskriver kan også være et uttrykk for at det er mulig å gjøre en opptreden på frontstage i det virtuelle fellesskap hvor man gjør seg tilgjengelig for publikum online, samtidig som man befinner seg backstage hjemme alene uten publikum tilstede. Å kunne være frontstage og backstage samtidig gir gjenklang til det Joshua Meyrowitz beskriver som *middle region*. Han har latt seg inspirere av Erving Goffman som beskriver en dramaturgi hvor man innehar ulike roller på forskjellige sosiale arenaer, dets innhold i situasjoner og sammensetningen av publikum. (Meyrowitz, 1985: 2) Samtidig som Meyrowitz understreker Goffman betydning for hans teoretiske tilnærming, peker han også mot en innvending mot hans rammeverk.

Goffman made me aware of perceptions and actions that are normally intuitive and unconscious. He made me aware of things i knew, but did not know i knew. Although Goffman gave me a whole new perspective from which to view social behavior, i felt that something was missing from his view of social life. It was the height of the turbulent 1960s, and Goffman`s framework- first developed in the 1950s were unable to account for the changes in social roles that were taking place. (ibid)

Meyrowitz viser til et eksempel at individer i slutten av 1960 årene fortsatt spiller roller for hverandre, men det er ikke de samme som det en gang var i fortiden. Hendelser som var knyttet til det sosiale livet backstage, var nå tatt inn i offentligheten, han gir eksempel på sex og dop. (ibid) Det at media frembringer uklare grenser mellom frontstage og backstage medfører at Meyrowitz utvikler et begrep som forklarer utydelige grenser mellom frontstage og backstage, han betegner det som *middle region*.

Middle region behavior develops when audience members gain a "sidestage" view. That is, they see parts of the traditional backstage area along with parts of the traditional onstage area; they see the performer move from backstage to onstage to backstage. (Meyrowitz, 1985: 47)

Det at informantene opplever Facebook som både sosialt og usosialt kan forstås i lys av Meyrowitz begrep om *middle region*, hvor deres opplevelse av å være sosial og usosial på Facebook kan være en mellomting mellom å være på frontstage og backstage samtidig. I løpet av hverdagen veksler informantene mellom å være online og offline som medfører at disse sfærene blandes sammen og går om hverandre. Det kan også innebære at man noen ganger er frontstage samtidig både i det virtuelle fellesskapet og i sosiale møter ansikt-ansikt. Hvordan man forholder seg til publikumet kan være avgjørende for hvem man er sosial ovenfor.

Oppfattelsen av det å være sosial med andre mennesker i det virtuelle fellesskap kan være et med å si noe om hva slags arena Facebook kan være unge voksne. Jeg tolker det dithet at det kan være en møteplass for jevnaldere, en arena hvor unge voksne kan kommunisere med hverandre. En forsterket jevnaldringskultur utvikler seg dersom familiemedlemmer adskilles fysisk under medieopplevelser siden fellesskapet med familien forsvinner. (Imsen, 2005: 109)

Dette trenger ikke å bety at barn og unge sitter alene på rommet med sine medier, det samles venner og bekjente inne på jente eller gutterommet hvor det utvikler en ”soveromskultur”. (ibid) *Samtidig er dette et eksempel på hvordan ulike sosialiseringsinstitusjoner konvergerer eller virker sammen i det nye mediesamfunnet. (ibid)* Tidligere var det av oppfatning at hjemmet og foreldre var den primære sosialiseringarenaen og at jevnalderskulturen fortonet seg som den sekundære sosialiseringen utenfor hjemmet, ser man også hvordan mediene også skaper nye former for sosialisering og nye kulturformer. (ibid)

Utviklinga har gått i retning av at barns og unge hverdag har blitt privatisert- i den meningen at uterommene, løkkene brukes mindre. Dette er en langsiktig trend, som også handler om at husene har blitt større og kjellestuene flere, for noen. Den nye digitale teknologien forsterker disse tendensene. (Øia og Vestel, 2014:117)

Det kan pekes på at Facebook gir muligheter for interaksjon med andre jevnaldere, dette bidrar til at det skjer sosialisering i sosiale medier blant unge voksne.

6.4: Facebook som et skjold

Informantene beskriver også at Facebook kan brukes i sosiale møter ansikt-ansikt med andre mennesker hvor man føler et sosialt ubehag. Anders reflekterer på følgende vis

Anders: Nei det er jo. Jeg tenker at veldig ofte hvis man. Jeg ser veldig mange når de får et visst sosialt ubehag så bare tar de opp telefonen. Også er alt bra, så sitt de på facebook, snapchat eller whatnot. Men det gjør dem jo. Ja de blir flinkere på facebook, men blir dårligere til å takle fullverdige eller altså sosiale situasjoner du faktisk er en del av hele tiden. Man blir dårlig å takle, eller hva er det heter? Stillhet. Ubehagelig stillhet. Den type type ting. man blir jeg tenker at man blir litt avstumpet kanskje. Ikke veldig, men nok til at jeg kan se for meg at generasjonen før oss og våre foreldre og besteforeldre sannsynligvis takler ubehagelig stillhet bedre enn oss. Det er jo litt trist. Det er sosialt på en annen måte.

Lena gir en beskrivelse av Facebook at det er noe du kan gjøre hvis det oppstår sosiale situasjoner hvor man føler seg utilpass fordi det er noe man kan gjemme seg bak uten at andre mennesker reagerer negativt på det. Hun beskriver å ta opp telefonen og logge seg på sosiale medier når man er sammen med andre mennesker i sosiale settinger er innenfor de sosiale normer for ingen andre ville reagert på det.

I: Oppleve du det sosialt å være på Facebook?

Lena: Ja egentlig, selv om vi sitt på hver sin pc og driv på å snakke om, altså vi snakker jo sammen, for det vi ikke snakker via Facebook når vi sitter ved hverandre. Vi sitter å snakker høyt. Så det, Men ja til en viss grad tror jeg det kan være usosialt egentlig å være på Facebook for du merker jo litt visst du sitter på fest eller sitter på vors og du ser jo den som sitter og ser på telefon sin og sitter på Facebook. Du legger jo merke til det. Altså Facebook er nesten en betryggende ting som du kan gjemme deg bak hvis du er på en plass du føle deg ukomfortabel eller hvis du er en plass der du ikke føler deg helt i ditt ess liksom. Så kan du finne opp telefon din og sitte på facebook. Altså det er innenfor, ingen hadde liksom: ka faen e det du gjør? Altså hadde bare: whatever.

Både Lena og Anders uttrykker at Facebook også blir benyttet i sosiale settinger ansikt-ansikt når man opplever et sosialt ubehag. Da kan Facebook være en betryggende å gjemme seg bak. I lys av Goffman tolker jeg det dithen at informantene både er fronstage i det virtuelle fellesskap samtidig som i sosiale fellesskap ansikt-ansikt, men hvilket publikum de velger å forholde seg mest aktivt bidrar til oppfattelse hvem de er sosial ovenfor.

7: Avslutning:

I denne studien har jeg sett nærmere på hva slags arena Facebook er for unge voksne. Jeg har blant annet brukt teori om jevnaldersosialisering for å forstå hvilken betydning Facebook spiller i livet til unge voksne. Funnene kan reise spørsmål om det kan være en endring hvordan unge voksne forholder seg til og bruker Facebook. Det er spesielt tre hovedfunn jeg ønsker å løfte frem i avslutningen for å svare på den overordnet problemstillingen ”*Hva slags arena er Facebook for unge voksne?*”

7.1: Facebook som et ”alminnelig sted”

Facebook har betydning for informantenes opprettholdelse sitt sosiale nettverk. Facebook bidrar til å ivareta eksisterende sosiale relasjoner som er offline og har stor betydning for å holde kontakt med mennesker de ellers ville hatt vanskelig å ha kontakt med. Facebook har også betydning for jevnaldersosialisering. Å melde seg inn i facebook er bare noe man gjør fordi alle andre er medlem av facebook, spesielt fordi jevnaldere befinner seg på det sosiale mediet. Mine funn sammenfaller med Berit Skog forskning som beskriver vennskap som et livsfaseprosjekt, da venner ansees som en viktig ressurs for tilhørighet og støtte hvor Facebook kan bidra til denne logistikken. (Skog, 2008: 53)

Mine funn samsvarer med forskningen som viser at nordmenn bruker mye tid på Facebook. Samtlige informanter beskriver at de er pålogget Facebook nesten hele tiden. Det er ikke nødvendigvis at de bruker nettstedet aktivt i strek hele dagen, men er jevnlig innom å sjekker Facebook flere ganger i løpet av dagen. Facebook noe som bare er der som de forholder seg til uten å tenkt nøye over det. Bruken av Facebook skjer automatisk og det tas for gitt. Jeg tolker det at Facebook er blitt en integrert del av hverdagsaktivitetene til unge voksne, fordi det kan ansees som en vane eller rutinemessig handling. Mitt datamateriale kan være med å underbygge at forskjellene mellom å være online og offline ikke nødvendigvis er klare og entydige. Jeg begrunner det dithen at det virtuelle fellesskap med utgangspunkt i Facebook er et vanlig sted som er integrert i det sosiale fellesskap som er offline. Dette kan sammenfalle med Gotved som betrakter cyberspace som et alminnelig sted som er integrert i det sosiale fellesskap. (Gotved, 2000: 9) I lys av Timmermanns & Berg begrep om technology-in-

practice og et avdramatiserende perspektiv på teknologi til grunn konkluderer jeg med at mine empiriske funn underbygger at Facebook er en integrert arena i det sosiale fellesskapet ansikt-ansikt. Sosial interaksjon online og online glir inn i hverandre.

7.2: Generasjon lydige i det virtuelle fellesskap

Informantene velger å publisere minst mulig bilder og statuser. De tenker nøye over hvordan de velger å opptre i det virtuelle fellesskap. Jeg tolker det som et uttrykk hvordan generasjon lydige opptre i det virtuelle fellesskap. De stikker seg ikke ut og er opptatt av å fremstå på en ordentlig måte foran andre. Dagens ungdommer er mindre opprørske og opposisjonelle enn tidligere generasjoner ved at de blant annet drikker og ruser seg mindre. (Øia og Vestel 2014) De har et godt forhold til foreldrene sine og tar høyere utdanning og er opptatt av å gjøre ting på riktig måte. Deres opptreden i det virtuelle fellesskap kan også belyse en side ved generasjon lydige. Min tolkning av hvordan unge voksne opptre i det virtuelle fellesskap er en forlengelse av den eksisterende jevnalderskulturen som er offline fordi grensen mellom sosial samhandling offline og online er vevd sammen.

Informantene erfarer Facebook som både sosialt og usosialt. På den ene siden gir informantene uttrykk for at det er sosialt å være på Facebook fordi det er lett å holde kontakt med andre mennesker. På den andre siden er det gjennomgående at de kan oppleve Facebook som usosialt fordi sosial kontakt via Facebook kan erstatte sosiale møter ansikt-til-ansikt. Å logge seg på Facebook mens man sitter sammen med andre mennesker kan oppfattes usosialt for de som er tilstede i det sosiale fellesskapet ansikt-ansikt. Dette har jeg forsøkt å se i lys av Goffmans begreper om frontstage og backstage. Det er mulig å gjøre en opptreden på frontstage i det virtuelle fellesskap hvor man gjør seg tilgjengelig for sitt publikum online, samtidig som man befinner seg backstage hjemme alene uten publikum tilstede. Til tross for aktualiseringen av Goffmans begreper om frontstage og backstage ønsker jeg å komme med en innvending mot begrepenes fruktbarhet. Gjennom analysen av det empiriske datamaterialet i denne studien etterspør det flere nyanser enn det Goffman kan gi. Med et avdramatiserende perspektiv på teknologi til grunn anser jeg Meyrowitz begrep *middle region* som mer fruktbart fordi det beskriver mellomrommet mellom frontstage og backstage. Det kan forklare bedre opplevelsene informantene beskriver av å både være sosial og usosial på Facebook. Det informantene opplever som å være sosial og usosial på Facebook samtidig, kan være et

uttrykk for *middle region*. En mellomting mellom å være på frontstage og backstage samtidig, som igjen aktualiserer erfaringene informantene gjør seg med å befinne seg online, samtidig som offline hvor disse sfærene blandes sammen og går om hverandre.

7.3: Innføring av digitale ferdigheter, en digital dannelse?

Det som kommer frem i mitt materiale kan også sees i sammenheng med digital dannelse i skolen. Det at informantene publiserte minst mulig bilder og statuser og var reservert for å legge ut ting, kan en mulig tolking vil kunne være at innføringen av digitale ferdigheter i skolen har bidratt til en økt bevissthet om bruken av personvern i sosiale medier, da skolen har en allmenndannende rolle. Det kan sees i sammenheng med den økte bevisstheten til bruk av sosiale medier. De empiriske funnene i denne analysen skiller seg ut fra rapporten til Brandtzæg og Lüders som ble gjennomført tre år etter at LK06 og digitale ferdigheter ble innført i skolen. Deres funn viste at bruken og bevisstheten av personvern innstillinger var diffus blant Facebookbrukere. (Brandtzæg og Lüders 2009) Mitt empiriske grunnlag vil verken kunne trekke noen slutninger eller generaliseres, men det kan være gi rom for tolkning og generere nye forskningsspørsmål hvorvidt innføring av digitale ferdigheter har bidratt til økt bevissthet blant unge voksne som har påvirket den digitale dannelsesprosess.

Litteraturliste

- AUSTVIK, J. & RYE, S. A. 2011. *Digitale medier, samfunnsfag og samfunnsengasjement*, Kristiansand, Universitetet i Agder.
- BERGER, P. L., WIJK, F. & LUCKMANN, T. 2000. *Den samfunnsskapte virkelighet*, Bergen, Fagbokforl.
- BJØRNSTAD, N. & TORNES, K. A. 2014. *Medieåret 2013-2014. Medie utvikling i Norge: fakta og trender*. Bergen: Institutt for informasjons- og medievitenskap.
- BOYD, D. M. & ELLISON, N. B. 2007. Social network sites: Definition, history, and scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13, 210-230.
- BRANDTZÆG, P. B. & LÜDERS, M. 2009. *Privat 2.0: person og forbrukervern i den nye medievirkeligheten*, Trondheim, SINTEF.
- BUFFON, C. 2013. Facebook i skolen. *Bedre Skole*, 17-21.
- EIKRHEIM, K. B. 2014. Ungdom bruker fire timer på sosiale medier daglig. *Haugesund avis* [Online]. Available: <http://www.h-avis.no/nyheter/ungdom-bruker-fire-timer-pa-sosiale-medier-daglig-1.8408161> [Accessed 02.05.2014].
- ELLISON, N. B., STEINFELD, C. & LAMPE, C. 2007. The Benefits of Facebook "Friends:" Social Capital and College Students' Use of Online Social Network Sites. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 12, 1143-1168.
- ENJOLRAS, B., KARLSEN, R., STEEN-JOHNSEN, K. & WOLLEBÆK, D. 2013. *Liker - liker ikke : sosiale medier, samfunnsengasjement og offentlighet*, Oslo, Cappelen Damm akademisk.
- FAUSKE, H. & ØIA, T. 2003. *Oppvekst i Norge*, Oslo, Abstrakt forl.
- FRØNES, I. 2006. *De likeverdige. Om sosialisering og jevnaldrenes betydning*. 3.utg. Oslo. Gyldendal akademisk
- FRØNES, I. 2011. *Moderne barndom*, [Oslo], Cappelen Damm akademisk.
- FRØNES, I. 2013. *Å forstå sosialisering*, Oslo, Gyldendal akademisk.
- GOFFMAN, E. 1992. *Vårt rollespill til daglig: en studie i hverdagslivets dramatik*, Oslo, Pax.
- GOTVED, S. 2000. *Cybersociologi: det samme på en annen måte*, Københavns Universitet, Institut for Sociologi.
- HØYBERG, L. S. 2015. Kritiserer foreldrenes bruk av Facebook. Available: <http://www.nrk.no/mr/ungdom-slakter-foreldrenes-bruk-av-facebook-1.12291434> [Accessed 06.04.2015].
- HAANES, V. L., ARNTZEN, Ø., KJØLSVIK, I., RANSEDOKKEN, O., SOLVIK, K., BRU-OLSEN & LEVY 2011. *Dannelsesaspekter i utdanning. Rapport fra en arbeidsgruppe nedsatt av UHRs utdanningsutvalg*.
- IMSEN, G. 2005. *Elevens verden: innføring i pedagogisk psykologi*, Oslo, Universitetsforlaget.
- KORITZINSKY, T. 2012. *Samfunnskunnskap: fagdidaktisk innføring*, Oslo, Universitetsforl.
- KRUMSVIK, R. J. 2007. *Skulen og den digitale læringsrevolusjonen*, Oslo, Universitetsforl.
- KAARE, B. H. 2004. *Ungdom som lever med PC*. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- LEVIN, I. & TROST, J. 2005. *Hverdagsliv og samhandling : med et symbolsk interaksjonistisk perspektiv*, Bergen, Fagbokforl.
- LIESTØL, G. & RASMUSSEN, T. 2007. *Digitale medier: en innføring*, Oslo, Universitetsforl.
- METRONET. *Statistikk sosiale medier 2014* [Online]. Available: <https://metronet.no/statistikk-sosiale-medier-2014/>.

- MEYROWITZ, J. 1985. *No sense of place : the impact of electronic media on social behavior*, New York, Oxford University Press.
- NIELSEN, D. L. 2014. Hun er avhengig av sosiale medier. *Østlandets Blad* [Online]. Available: <http://www.oblad.no/ung/hun-er-avhengig-av-sosiale-medier-1.8666365> [Accessed 01.12.2014].
- RYEN, A. 2002. *Det kvalitative intervjuet. Fra vitenskap til feltarbeid*, Bergen, Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke AS
- SANDAUNE, A. G. 2008. *Keeping up with the new health care user : the case of online-help groups for women with breast cancer*. Universitetet i Tromsø, Det samfunnsvitenskapelige fakultet, Institutt for sosiologi.
- SKOG, B. 2008. Fra World of warcraft til YouTube: bruk av dataspill og nettsamfunn blant deltagere på the Gathering, 19.-23. mars 2008. Trondheim: NTNU, Institutt for sosiologi og statsvitenskap.
- SKOG, B. 2012. *Hva er det med "liker" på facebook?* [Online]. Available: <http://forskning.no/content/hva-er-det-med-liker-pa-facebook> [Accessed 19.11.2012].
- STORE NORSE LEKSIKON <https://snl.no/nettikette%2FIT> (Sist oppdatert: 14.02.2009)
- SYVERTSEN, J.-S. *Sosiale medier handler om mennesker. (Online). TNS gallup*. Available: <http://www.tns-gallup.no/tns-innsikt/sosiale-medier-handler-om-mennesker> (Accessed 02.03.2015)
- THAGAARD, T. 2009. Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitativ metode. 3. utg. ed. Bergen: Fagbokforl.
- TIMMERMANN, S. & BERG, M. 2003. The Practice of Medical Technology. *Sociology of Health and Illness*, 25, 97-114.
- UTDANNINGSDIREKTORATET. *Grunnleggende ferdigheter* [Online]. Available: <http://www.udir.no/Lareplaner/Grunnleggende-ferdigheter/>.
- UTDANNINGSDIREKTORATET. *Læreplan i samfunnsfag. Kompetansemål* [Online]. Available: <http://www.udir.no/kl06/SAF1-03/Kompetansemaal?arst=98844765&kmsn=583858936>.
- UTDANNINGSDIREKTORATET 2012. Rammeverk for grunnleggende ferdigheter. Til bruk for læreplangrupper oppnevnt av Utdanningsdirektoratet.
- ØIA, T. & VESTEL, V. 2014. Generasjonskløfta som forsvant. *Tidsskrift for ungdomsforskning*, 14, 99-133.
- AAKVAAG, G. C. 2008. *Moderne sosiologisk teori*, Oslo, Abstrakt forl.
- AAKVAAG, G. C. 2013. Hva skal dagens unge bruke stemmeretten til? *Aftenposten*.

VEDLEGG

VEDLEGG 1: Informasjonsskriv

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet

"Betydningen av å være medlem av facebook"

Bakgrunn og formål

Mitt navn er Christin Strand. Jeg er masterstudent i sosiologi ved lektorutdanningen ved UiT. Temaet for min mastergradsoppgave er betydningen av å være medlem på Facebook. Formålet med denne studien er å undersøke nærmere hvordan betydning Facebook har for studenter. Sentrale temaer som vil være aktuelle er hvordan studenter velger å fremstille seg selv på Facebook og hvilken betydning som legges i ulike aktiviteter på Facebook.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Jeg ønsker å foreta et kvalitativt intervju med studenter som er medlem av Facebook. Intervjuet vil innebære spørsmål som blant annet handler om medlemskap på Facebook, fordeler/ulempene ved bruk av Facebook, ulike verktøy på Facebook, betydningen av likes, nettverk, identitet og normer/regler som finnes på Facebook. Intervjuet vil bli tatt opp med båndopptaker og vare i ca 30 minutter. Intervjuet vil finne sted på universitets campus eller en plass som passer for deg.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Kun undertegnede og veileder vil ha tilgang til intervjuet med deg. Intervjuene vil tas opp på båndopptaker og vil bli lagret på en passordbeskyttet datamaskin. Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt og anonymiseres i den ferdige masteroppgaven. Datamaterialet anonymiseres ved prosjektslutt. Etter prosjektslutt vil opptakene bli slettet.

Prosjektet skal etter planen avsluttes 1. Juni. 2015

Studien er meldt til personvernombudet for forskning, norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS.

Frivillig deltagelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om deg bli slettet umiddelbart.

Dersom du ønsker å delta eller har spørsmål om studien, ta kontakt med Christin Strand:
E-post: cst015@post.uit.no Tlf: 98 80 35 27.

Veileder for masteroppgaven er Anne-Grete Sandaunet.

E-post: anne-grete.sandaunet@uit.no

Tlf: 77644209

VEDLEGG 2: Intervjuguide

Medlemskap	<p>Hvilke sosiale medier er du på?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvilke av disse fikk du først? • Når ble du medlem av facebook? • Hvorfor ble du medlem av facebook? • Hvorfor er du enda medlem av facebook?
Nettverk	<ul style="list-style-type: none"> • Hvorfor tror du facebook er så populært? Gi eks. • Av ditt sosiale nettverk, hvor mange prosent trur du befinn seg på facebook? • Ka tror du er grunn til at de fleste er mld av FB? • Har du kontakt med alle som du har på FB? Kan du utdype det? Facebookvenn med noen du ikke vil være venn m? • Hva bruker du å gjøre på facebook? • Ka betyr det for deg? • Hva bruker dine facebookvenner å gjøre på facebook? • Kordan oppleve du andre FB- aktivitet • Tenke du over hvordan andre oppfatte deg på facebook? • Hvordan oppfatter du deg selv på FB? • Hvilken betydning vil du si facebook har for ditt sosial nettverk? • Er det sosialt å være på facebook? Gi eksempler.
Tidsbruk	<ul style="list-style-type: none"> • Hvor har du tilgang på facebook? • Hvor ofte er du på facebook? • Når tid på døgnet sjekker du facebook? • Tror du folk generelt er opptatt av FB? Mye tid?
Interesse/motivasjon	<ul style="list-style-type: none"> • Hva foretrekker du å gjøre på facebook? • Ka oppleve du som fordelene med facebook? • Ka oppleve du som evt ulemper?
Likes	<ul style="list-style-type: none"> • Hvilken betydning har likes for facebookmedlemmer? • Er det forventninge knyttet til likes på facebook? • Hvordan opplever du å gi og få likes?
Normer/regler	<ul style="list-style-type: none"> • Hva er din oppfatning hva man kan og ikke kan publisere? Gi eksempler + hvorfor? • Hva er din oppfatning om hva medlemmer av facebook bruker å publisere? • Hvilken betydning har det å publisere bilde/status for FB-medlemmer?
Betydning	<ul style="list-style-type: none"> • Har du noen gang vurdert å slette deg fra facebook? • Hva betyr facebook for deg? • På hvilken måte/når , kan facebook være betydningsfylt eventuelt ikke? • Har du noen gang vurdert å slette deg fra facebook? • Til slutt: noe du vil tilføye?